

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

İNSAN HAKLARINI İNCELEME

KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

1'inci Toplantı
8 Kasım 2017 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Yeneroğlu'nun, Komisyona yapılan bireysel başvurulara, alt komisyonların çalışmalarına ve rahatsızlığı sebebiyle Osmaniye Milletvekili Ruhi Ersoy'a acil şifalar dilediğine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Mustafa Yeneroğlu'nun, alt komisyonların çalışmalarına ilişkin görüşmedeki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Mustafa Yeneroğlu'nun, İstanbul Milletvekili Gamze Akkuş İlgezdi, Ankara Milletvekili Şenal Sarıhan, Malatya Milletvekili Veli Ağbaba, İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal, İzmir Milletvekili Zeynep Altıok ve Mersin Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın cezaevlerinde anneleriyle kalan çocukların durumlarının araştırılması ve ziyaret edilmesiyile ilgili başvurularının alt komisyonun görev alanına girdiğine, bu çerçevede ele alınmasının doğru olacağına ve toplantıya katılan bürokratlara teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

4.- Komisyon Başkanı Mustafa Yeneroğlu'nun, Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

III.- KONU

A)DİĞER KONULAR

1.- 12 Eylül Askeri Darbesinden Sonra Oluşturulan Diyarbakır Beş No.lu Cezaevi Alt Komisyonu Başkanı Mardin Milletvekili Orhan Miroğlu'nun alt komisyon çalışmalarına ilişkin bilgi vermesi

2.- Mülteci Hakları Alt Komisyonu Başkanı Antalya Milletvekili Atay Uslu'nun, alt komisyon çalışmalarına ilişkin bilgi vermesi

3.- Batı Ülkelerinde İslam Düşmanlığını İnceleme Alt Komisyonu Üyesi Ardahan Milletvekili Orhan Atalay'ın, alt komisyon çalışmalarına ilişkin bilgi vermesi

4.- Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu Başkanı İstanbul Milletvekili Mehmet Metiner'in, alt komisyon çalışmalarına ilişkin bilgi vermesi

5.- Alt komisyonların çalışmalarına ilişkin görüşmeler

B) ALT KOMİSYON RAPORLARI

1.- Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonunun Muğla Açık ve E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu

2.- Mülteci Hakları Alt Komisyonu Aydın ve İzmir Geri Gönderme Merkezleri İnceleme Raporu

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Mardin Milletvekili Orhan Miroğlu'nun, Komisyon Başkanı Mustafa Yeneroğlu'nun yaptığı açıklamasındaki ve Batman Milletvekili Ayşe Acar Başaran'ın alt komisyonların çalışmalarına ilişkin görüşmede yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

2.- Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın, Komisyon Başkanı Mustafa Yeneroğlu'nun yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun Semih Özakça ve Nuriye Gülmen meselesini görmezden gelemeyeceğine, bu konunun Komisyon gündemine alınması gerektiğine ilişkin açıklaması

4.- İzmir Milletvekili Zeynep Altok'un, kritik yaşam eşliğini aşan iki kişinin Komisyon tarafından ivedilikle ziyaret edilmesi gerektiğine ilişkin açıklaması

5.- Ankara Milletvekili Şenal Sarıhan'ın, Malatya Milletvekili Veli Ağbaba ve İzmir Milletvekili Zeynep Altok'un görüşlerine katıldığına ilişkin açıklaması

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

1'inci Toplantı 8 Kasım 2017 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu saat 10.36'da açılarak üç oturum yaptı

Komisyon Başkanı Mustafa Yeneroğlu, Komisyona yapılan bireysel başvurulara, alt komisyonların çalışmalarına ve rahatsızlığı sebebiyle Osmaniye Milletvekili Ruhi Ersoy'a acil şifalar dilediğine,

12 Eylül Askerî Darbesinden Sonra Oluşturulan Diyarbakır Beş No.lu Cezaevi Alt Komisyonu Başkanı Mardin Milletvekili Orhan Miroğlu,

Mülteci Hakları Alt Komisyonu Başkanı Antalya Milletvekili Atay Uslu,

Batı Ülkelerinde İslam Düşmanlığını İnceleme Alt Komisyonu Üyesi Ardahan Milletvekili Orhan Atalay,

Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu Başkanı İstanbul Milletvekili Mehmet Metiner,
Tarafından, alt komisyonlarının çalışmalarına ilişkin bilgi verildi.

Alt komisyonların çalışmalarına ilişkin bir görüşme yapıldı.

Komisyon Başkanı Mustafa Yeneroğlu, alt komisyonların çalışmalarına ilişkin görüşmedeki bazı ifadelere,

Mardin Milletvekili Orhan Miroğlu, Komisyon Başkanı Mustafa Yeneroğlu'nun yaptığı açıklamasındaki ve Batman Milletvekili Ayşe Acar Başaran'ın alt komisyonların çalışmalarına ilişkin görüşmede yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Malatya Milletvekili Veli Ağbaba, Komisyon Başkanı Mustafa Yeneroğlu'nun yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonunun Muğla Açık ve E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu,

Aydın ve İzmir Geri Gönderme Merkezleri İnceleme Raporu,
Görüşmeleri tamamlanarak kabul edildi.

Komisyon Başkanı Mustafa Yeneroğlu,

İstanbul Milletvekili Gamze Akkuş İlgezdi, Ankara Milletvekili Şenal Sarıhan, Malatya Milletvekili Veli Ağbaba, İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal, İzmir Milletvekili Zeynep Altıok ve Mersin Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın cezaevlerinde anneleriyle kalan çocukların durumlarının araştırılması ve ziyaret edilmesiyle ilgili başvurularının alt komisyonun görev alanına girdiğine, bu çerçevede ele alınmasının doğru olacağına ve toplantıya katılan bürokratlara teşekkür ettiğine,

Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine;

Malatya Milletvekili Veli Ağbaba, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun Semih Özakça ve Nuriye Gülmen meselesini görmezden gelemeyeceğine, bu konunun Komisyon gündemine alınması gerektiğine,

İzmir Milletvekili Zeynep Altıok, kritik yaşam eşliğini aşan iki kişinin Komisyon tarafından ivedilikle ziyaret edilmesi gerektiğine,

Ankara Milletvekili Şenal Sarıhan, Malatya Milletvekili Veli Ağbaba ve İzmir Milletvekili Zeynep Altıok'un görüşlerine katıldığına,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından 13.26'da toplantıya son verildi.

8 Kasım 2017 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.36

BAŞKAN: Mustafa YENEROĞLU (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Fatma BENLİ (İstanbul), Şenal SARIHAN (Ankara)

SÖZCÜ: Leyla ŞAHİN USTA (Konya)

KÂTİP: Ayhan BİLGİN (Kars)

BAŞKAN – Komisyonumuzun çok saygıdeğer üyeleri, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü ile İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü temsilcileri arkadaşlarımız, çok değerli basın mensupları; hepinize toplantımıza hoş geldiniz diyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun 26'ncı Yasama Dönemi, 3'üncü Yasama Yılı, 1'inci toplantısını açıyorum.

Yeterli çoğunluğumuz vardır.

Öncelikle, 3'üncü Yasama Yılı'nın hepimize hayırlar getirmesini diliyorum. İnşallah Komisyonumuz bu yeni yılda da önemli çalışmalara imza atacaktır diye ümit ediyorum.

Bugün, malumunuz olduğu üzere, Hükümlü Tutuklu Hakları Alt Komisyonu ile Mülteci Hakları Alt Komisyonlarının hazırlayıp sunduğu inceleme raporlarını görüşeceğiz. Raporlara geçmeden önce de sizlere Komisyona yapılan bireysel başvurularla ilgili bilgi vermek istiyorum. Akabinde de yine diğer alt komisyon çalışmalarımızla ilgili, ilgili alt komisyon başkanlarımıza da kısaca kendi çalışmalarıyla ilgili bilgi vermeleri için söz vereceğim.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Yeneroğlu'nun, Komisyona yapılan bireysel başvurulara, alt komisyonların çalışmalarına ve rahatsızlığı sebebiyle Osmaniye Milletvekili Ruhi Ersoy'a acil şifalar dilediğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN – Komisyona yapılan başvurularla ilgili 7 Kasım 2017 tarihine kadar yani dün itibarıyla ulaşan toplam başvuru sayısı 9.174'tür. Bu başvurulardan 9.041 adedi hakkında gerekli işlem yapılmıştır. Komisyonumuzca işleme alınan başvuruların konularına göre dağılımı ise şu şekildedir:

Memuriyete ilişkin sorunlar, göreve iade talebi, mobbing ve diğer hususlarla ilgili 4.097 başvuru. Cezaevlerine ilişkin başvurular, keyfi tutum ve işlemler, fiziki koşullarla ilgili şikâyetler, nakil talepleri, kötü muamele, işkence ve sağlık sorunlarıyla ilgili başvurular 3.228 başvuru. Yargıya ilişkin sorunlar ve şikâyetler 2.085; yasal düzenleme talepleri 373; işleme alınmayanlar- şu veya bu sebeplerden dolayı, örneğin dilekçe şartlarını taşımaması, belli bir konuyu içermemesi sebebiyle- 305; Komisyonun girişimde bulunması, yerinde inceleme talebi 263; kolluk uygulamalarından şikâyetler, kötü muamele, işkence gibi hususlar 141; askerlikle ilgili sorunlar, askerî öğrencilerin şikâyetleri, şüpheli ölümlerle ilgili meseleler 122; eğitimle ilgili sorunlar, üniversite öğrencileri, YÖK, baş örtüsü ve diğer konularla ilgili başvurular 120; işçi sorunlarıyla ilgili başvurular 107 ve bunun ötesinde de çeşitli sorunlarla ilgili, sağlık sorunları, maddi yardım talebi, iş talebi, sosyal güvenlik işlemlerinden şikâyet vesaire hususlarla ilgili de 398 başvuru.

Komisyonun yapılan başvurulardan kötü muamele ve işkence iddiaları üzerine 79 dosya hakkında ilgili cumhuriyet başsavcılıklarına Komisyon Başkanlığımız tarafından suç duyurusunda bulunulmuştur. Ayrıca Komisyonumuza başvuru olmaksızın basın-yayın organlarında, sosyal medyada dikkat çeken birtakım işkence, kötü muamele iddialarına ilişkin de toplam 22 vakayla ilgili Başkanlığımızca suç duyurusunda bulunulmuştur. Dosyaların takibi de aynı şekilde Başkanlığımız tarafından yapılmaktadır.

Çok değerli İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyeleri, Komisyonun dikkatine sunulmasını istediğimiz diğer bir konu ise alt komisyon çalışmalarımızdır. Malumunuz olduğu üzere, geçtiğimiz yasama yıllarında toplam 6 alt komisyon kurulmasını kararlaştırmıştık. Ben her bir alt komisyon için başkanlarına ya da üyelerine, demin de belirttiğim gibi, arzu ettikleri takdirde burada söz vereceğim ama öncelikle çalışmalarını yarıda kalan 2 alt komisyon hakkında da kısaca bilgi vermek istiyorum.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğini İnceleme Alt Komisyonu, malumunuz olduğu üzere, 27 Nisan 2016 tarihinde kurulmuş ve ilk toplantısını 16 Haziran 2016 tarihinde gerçekleştirmiştir. Bu toplantıda alt komisyon, Ankara Milletvekili Jülide Sarıeroğlu'nu Başkan olarak seçmiş ve 16 Kasım 2016 günü Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü yetkililerinden, 9 Mart 2016 tarihinde de KESK, DİSK ve HAK-İŞ temsilcilerinden sunum almıştır.

Komisyonun üyeleri: Ankara Milletvekili ve şimdiki Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanımız Jülide Sarıeroğlu, Ankara Milletvekili Vedat Bilgin, İstanbul Milletvekili Hulusi Şentürk, Malatya Milletvekili Nurettin Yaşar, İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal, Muş Milletvekili Burcu Çelik ve Osmaniye Milletvekili Ruhi Ersoy. Bu arada Ruhi Bey de kendisi bir rahatsızlık sebebiyle Antep'te hastanede yatmakta. Dün de kendisiyle görüştük, aynı zamanda Komisyon üyelerimize de duyurulmuş olur. Kendilerine buradan acil şifalar diliyoruz. İnşallah en kısa zamanda tekrar yanımızda görmek üzere kendilerine de buradan da saygılarımızı sunuyoruz.

Komisyon çalışmalarlarıyla ilgili Sayın Sarıeroğlu'nun 19 Temmuz 2017 tarihinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı olarak görevlendirilmesiyle Komisyon üyeliği İç Tüzük'ün 21'inci maddesi uyarınca sona ermiştir. Bu tarihten itibaren alt komisyon tekrar toplanmamıştır ancak yeni üye belirlenmesiyle çalışmalarına tekrar başlayacaktır. Zannedirim ki bu çalışmaya Meclis Başkanının seçiminden sonra Komisyonumuzun da yeniden teşekkülü üzerine çalışmalarını tekrar bıraktığı yerden sürdürecektir.

Bunun ötesinde, 9 Haziran 2016 tarihinde 28 Şubat Sürecinde Gerçekleşen Hak İhlalleri ve Mağduriyetlerin İncelenmesi Alt Komisyonu kurulmuştur. Ancak alt komisyon üyeleri henüz belirlenmediğinden çalışmalarına başlamamıştır. Bunun da en önemli sebebi, kurduğumuz diğer alt komisyonlarla ilgili tüm vekillerimizin başka görevleri itibarıyla yoğunluğu sebebiyle bu çalışmalara başlayamamış olmamızdır. Yine bu çalışmayla ilgili de ümit ederim ki kasımın sonuna doğru, yeni Komisyonun teşekkülünden sonra bu çalışmalara da tekrar başlama durumu söz konusu olur.

Ben şimdi sözü diğer alt komisyonların çalışmaları hakkında Komisyonumuzu bilgilendirmeleri için üyelerimize vereceğim.

Tabii, bundan önce de basın mensuplarımıza, özellikle görsel basınla ilgili teşekkür ediyorum. Kendileri son görüntüleri alsınlar, akabinde de biz çalışmalarımızı sürdürelim.

Bu çerçevede, ilk sözü de 12 Eylül sonrası kurulan Diyarbakır 5 No.lu Cezaevi Alt Komisyonu çalışmalarlarıyla ilgili Komisyonumuza bilgi vermek üzere, Komisyon Başkanımız Mardin Milletvekilimiz Orhan Miroğlu Bey'e bırakıyorum.

Buyurun efendim.

III.- KONU

A)DİĞER KONULAR

1.- 12 Eylül Askerî Darbesinden Sonra Oluşturulan Diyarbakır Beş No.lu Cezaevi Alt Komisyonu Başkanı Mardin Milletvekili Orhan Miroğlu'nun alt komisyon çalışmalarına ilişkin bilgi vermesi

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Teşekkür ediyorum Başkan.

Herkese merhaba.

Bizim Komisyon çalışmamız tabii, sürdürdüğümüz bir çalışma oldu. 15 toplantı yaptık. 19'u cezaevinde tutuklu olarak kalmış, 2'si tutuklu yakını, 3'ü görevli yani Diyarbakır Cezaevinde o tarihte görev yapmış, 1'i mağdurların avukatlığını yapmış ve 1'i de o dönemde cezaevinde bir röportaj gerçekleştirmiş -daha doğrusu ilk röportajı gerçekleştirmiş, bildiğim kadarıyla sonradan da başka bir şey olmadı yani o anlamda- gazeteci olmak üzere 26 kişinin tanıklıklarına başvurulmuştur. Dolayısıyla bu tanıklıklarla ilgili, kısmet olur raporumuzu hazırladıktan sonra tabii, yaklaşık 400-500 sayfa, Diyarbakır Cezaevinde yaşananları anlatan bir tanıklık kitabı ortaya çıkacaktır.

Alt komisyonumuz onun dışında ilgili bakanlıklarla yazışmalar yapmış ve o dönem Diyarbakır Cezaeviyle ilgili birtakım kayıtları talep etmiştir. Oradan çok olumlu bir sonuç çıktığını söyleyemem. Bazı bilgiler falan verildi tabii, işte o dönemde orada görev yapan insanların isimleri vesaire ama bu bizim Komisyonumuzun çalışmalarını kolaylaştıran bir şey pek olmadı.

Bunun dışında tabii, şunu önemsedik: Dava süreçlerini çok önemsedik ve Diyarbakır, Mardin, Şanlıurfa, Van, Hakkâri, Bitlis, Muş, Ağrı, Siirt, Tunceli ve Elâzığ Barolarıyla yazışmalar gerçekleştirdik ama bu yazışmalardan da maalesef olumlu bir sonuç alamadık. Yani bu baro yetkilileri Komisyonumuza ilgi duymadılar açıkçası. O dönemde davalara katılan herhangi bir avukatın tanıklığına başvurmak bu yüzden mümkün olmadı. Sadece Diyarbakır'dan 1 arkadaşımız bu davete icabet etti.

Bunun dışında tabii, Diyarbakır Cezaevini anlatmak için dönemin ortamını bilmek çok önemli çünkü bu tip hadiseler bildiğiniz gibi, uygun siyasi koşullarda, uygun siyasi momentlerde gerçekleşen hadiseler. Bu bakımdan, bu çalışmayı bununla da desteklemek istedik ve 1979-1984 yılları arasında ulusal medyamızda hem bu Diyarbakır Cezaeviyle ilgili hem de politik gelişmeleri, 12 Eylül darbesi ve sonrasındaki siyasi hadiseleri araştıran bir medya taraması yaptık. Bu çalışmada da Anadolu Ajansından bir arkadaşımız burada fiilî olarak, yaklaşık Komisyonun kurulduğu tarihten bu yılın yaz aylarına kadar çalışmasını sürdürdü. O da şimdi elimizde bir materyal olarak bulunuyor. Basılı hâle de getirmeyi istiyoruz doğrusu yani bu sözünü ettiğim tanıklıklar kitabıyla birlikte yayımlamayı düşündüğümüz bir çalışma olacaktır.

Şimdilik böyle. Yani tanık dinleme safhasını geride bıraktık ama ben de tabii, Diyarbakır Cezaevinin bir mağduruyum, belki Komisyon üyesi arkadaşlarımızla bir toplantı daha yapıp ben de kendi tanıklığımı Komisyona ifade etmek isterim.

Komisyonumuzun bir üyesi, Jülide Hanım, sizin de demin ifade ettiğiniz gibi, Bakan oldu. Tabii, Komisyonumuzda şimdi bir üyeliğimiz boş. Nurettin arkadaşımız zaten başından beri Komisyonun bir fahri üyesi gibi çalışıyordu, çok teşekkür ediyoruz kendisine, çok ilgili davrandı. Bunu artık sanıyorum bir seçimle tamamlayabiliriz yani bir üyemiz eksik.

Şimdilik söyleyeceğim bu kadar.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Ben de teşekkür ediyorum.

Tabii, aynı zamanda, alt komisyonumuzun bundan sonraki toplantısında madem hem Milletvekilimiz hem o dönem Diyarbakır Cezaevinin mağduru olması sebebiyle Orhan Bey'i de dinleyeceğimiz için, tabii, herkesi de özellikle davet etmemiz doğru olur. Katılımın yüksek olması da aynı zamanda alt komisyona verdiğimiz değeri ortaya koyar. Bu çerçevede de yine Komisyon Başkanımıza şimdiye kadar yapmış olduğu çalışmalarından dolayı da teşekkür ediyorum.

Yine, Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu ile ilgili Mehmet Metiner Bey'e söz verecektim ama yoldaymış, herhâlde birazdan gelecek. Zaten onunla ilgili de ayrıca Komisyonunda gündem maddemiz de olduğu için o çerçevede kendisine söz veririz.

Bu arada, Mülteci Hakları Alt Komisyonu Başkanımız Atay Uslu Bey buradalar. Kendilerinden de yine Komisyon çalışmalarına ilişkin bilgi vermelerini rica ediyoruz.

Buyurun efendim.

2.- Mülteci Hakları Alt Komisyonu Başkanı Antalya Milletvekili Atay Uslu'nun, alt komisyon çalışmalarına ilişkin bilgi vermesi

ATAY USLU (Antalya) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Komisyonumuzu saygıyla selamlıyorum.

Mülteci Hakları Alt Komisyonu olarak yaklaşık on sekiz ay önce çalışmaya başlamıştık. Şu ana kadar 25'ten fazla toplantı yaptık. Yurt içi, yurt dışı, Türkiye'nin farklı yörelerinde, Ankara içinde ve dışında incelemelerde bulduk. Biz de bin sayfadan fazla bir dinleme yaptık. Raporu hazırlanma noktasında. Aslında bununla ilgili rapora son şeklini verdik, Komisyon üyelerimize dağıtacağız, daha sonra da İnsan Hakları Komisyonunda değerlendireceğiz.

Biz tabii, bu raporu yazma süreci içerisinde bütün taraflarla görüşmek istedik, hem kamu kurumlarıyla hem sivil toplum örgütleriyle hem üniversitelerle hem bu konudaki uluslararası kuruluşlarla hem de sahada incelemeler yapmak istedik ve bunları gerçekleştirdik. Artık rapor nihayetini buldu diye düşünüyorum.

Bu süre içerisinde, geçen haftalarda, tabii bu çalışmaları yaparken, geri gönderme merkezleriyle ilgili kamuoyunda yoğun bir şekilde haberler çıktı, özellikle Avrupa Konseyi bünyesinde bulunan Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesinin Türkiye'deki geri gönderme merkezleriyle ilgili yaptığı eleştiriler kamuoyunda çokça, sıkça görüldü. Bunun üzerine, sizlerin de oluruyla, Komisyon hızlı bir şekilde, özellikle raporda konu edilen İzmir'deki geri gönderme merkezini incelemek üzere harekete geçti. Hemen Komisyon üyelerimize yazılar yazdık, müsait olan Komisyon üyelerimiz incelememize katıldılar.

Avrupa Konseyi Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi 16-23 Haziran 2015 tarihlerinde Türkiye'de bulunan geri gönderme merkezlerinde bir inceleme yapmış ve bunu 17 Ekim 2017 tarihinde raporlayıp kamuoyuyla paylaşmıştır, yaklaşık olarak iki buçuk yıl sonra. Raporunda, geri gönderme merkezlerinin fiziksel kapasitesinin yetersiz olduğu, merkezde kalanların havalandırma olanaklarının olmadığı, sosyalleşme imkânlarının olmadığı, insani olmayan koşullarda yaşadıkları, avukatlara erişim güçlüğüne olduğu, merkezlerde refakatsiz çocukların kalmakta olduğu gibi isnatlarda bulunuyorlar. Biz de bunun üzerine, İzmir Harmandalı ve Aydın Geri Gönderme Merkezlerine, söylediğim gibi, ziyarette bulduk.

Geri gönderme merkezleri bizim Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'yla düzenlenmiş. Bu kanun geri gönderme ve idari gözetim anlamında aslında modern bir kanun görebildiğimiz kadarıyla. Meclisimiz tarafından 2013 yılında kabul edilmiş. Orada diyor ki: "Geri gönderme merkezleri Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından veya Türk Kızılayı ya da kamu yararına çalışan dernekler tarafından işletilebilir." Gittiğimizde gördük ki buralar Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından...

Ben rapora geçtim Başkanım.

BAŞKAN – Yok, rapora geçmeyelim, onu ayrıca değerlendireceğiz çünkü arkadaşlarla birlikte onu yapacağız. Sadece genel olarak şey konusunu konuşuyoruz.

ATAY USLU (Antalya) – Tamam o zaman. Raporu da bitirelim bence başlamışken.

BAŞKAN – Yok, diğer alt komisyonlar da var bilgi verecek, ondan sonra şey yapalım. Kusura bakma, öyle yapalım.

ATAY USLU (Antalya) – Mülteci Hakları Alt Komisyonu olarak Komisyon üyelerine rapor taslağını önümüzdeki hafta dağıtacağız, sonraki haftalarda da raporu kamuoyuyla paylaşacağız.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, tabii, bu arada, alt komisyonlarımızdan Batı Ülkelerinde İslam Düşmanlığını İnceleme Alt Komisyonu Başkanımız Ali İhsan Yavuz Bey yine burada komisyon çalışmalarıyla ilgili kısaca bilgi verecekti. Bilmiyorum, Komisyon üyelerinden bir vekilimiz bilgi vermek isterlerse buyursunlar bu konuyla ilgili çalışmalar hakkında. Akabinde de Sayın Metiner'den şu anda görüşeceğimiz konuya geçmeden önce komisyon çalışmalarıyla ilgili genel bir bilgi arz edeceğiz.

Buyurun.

3.- Batı Ülkelerinde İslam Düşmanlığını İnceleme Alt Komisyonu Üyesi Ardahan Milletvekili Orhan Atalay'ın, alt komisyon çalışmalarına ilişkin bilgi vermesi

ORHAN ATALAY (Ardahan) – Teşekkür ederim Başkanım.

Bilindiği üzere, 7 Ocak 2016 tarihinde kurulan komisyonumuz 4 toplantı yaptı. 30 Haziran 2016 tarihinde Diyanet İşleri Başkanını temsilen Dış İlişkiler Genel Müdür Vekili Halife Keskin'i dinledik. Akabinde, 20 Ekim 2016 tarihinde Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığını temsilen Başkan Yardımcısı Mehmet Köse'yi, 27 Ekim 2016 tarihinde de Adalet Bakanlığını temsilen Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanı Hacı Ali Açıkgül'ü, 7 Haziran 2017'de Dışişleri Bakanlığını temsilen Yurtdışında Yaşayan Vatandaşlar ve Emlak Genel Müdür Yardımcısı Ayda Ünlü'yü, son olarak 14 Haziran 2017'de AGİT Müslümanlara Karşı Hoşgörüsüzlük ve Ayrımcılıkla Mücadele Özel Temsilcisi Profesör Doktor Bülent Şenay'ı ve Gençlik ve Spor Bakanlığını temsilen Eğitim, Kültür ve Araştırma Genel Müdürü Huzeyfe Yılmaz'ı dinlemiştir Komisyonumuz.

Alt komisyon gelecekteki çalışma takviminde, çalışma alanıyla ilgili bazı Batı ülkelerine yurt dışı inceleme ziyaretleri gerçekleştirmeyi planlamaktadır. Ayrıca, yurt içi toplantıların alt komisyonun çalışma alanıyla ilgili sivil toplum kuruluşlarının ve akademisyenlerin katılımıyla devam etmesi planlanmaktadır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Yine bu konuyla ilgili de inşallah yazılı bir bilgi notunu da sonradan tüm arkadaşlara ben dağıttıracağım.

Şimdi, Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyon çalışmalarıyla ilgili bugünkü gündem maddemize girmeden, genel çalışmalarla ilgili bilgi vermek üzere İstanbul Milletvekilimiz Sayın Metiner'e söz veriyorum.

Buyurun efendim.

4.- Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu Başkanı İstanbul Milletvekili Mehmet Metiner'in, alt komisyon çalışmalarına ilişkin bilgi vermesi

MEHMET METİNER (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bu yasama döneminde ilk faaliyetimizi Muğla Açık ve Muğla E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarında inceleme yaparak gerçekleştirdik. İnşallah önümüzdeki haftalardan itibaren de Komisyon üyelerimizin de uygun olmaları hâlinde diğer cezaevlerimizi sırasıyla ziyaret edeceğiz. Bu konudaki raporumuzu bugün Komisyonumuza arz etmiş bulunuyoruz. İnşallah daha sistematik, daha düzenli bir şekilde çalışmalarımızı sürdürmeyi planlıyoruz.

Bu arada, bize iletilen bütün taleplerin de çok dikkatli bir biçimde incelendiğini bilmenizi isterim Sayın Başkan. Başkanlığınıza gelen, Komisyonumuza intikal eden bütün dilekçelerle ilgili, bütün şikâyetlerle ilgili çok ciddi bir çalışma tarafımdan yürütülüyor. İlgili cezaevi müdürleriyle, savcılılarıyla bizzat görüşerek konuyla ilgili şikâyetler tespit ediliyor. Bununla ilgili olarak, tabii ki biz bir program yapacağız hangi cezaevlerine gidelim, önceliğimiz hangi cezaevleri olsun diye. Hiç gitmediğimiz cezaevleri var. Hiç gitmediğimiz cezaevlerine giderek, bir de şikâyetlerin yoğunlaştığı cezaevleri var, bunları da bir plan dahilinde inşallah tespit ederek çalışmalarımız yoğunlaştıracamız.

Ben katkı sunan Komisyon üyesi arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben Sayın Metiner'e teşekkür ediyorum.

5.- Alt komisyonların çalışmalarına ilişkin görüşmeler

BAŞKAN – Bu gündem maddesini kapatmadan önce bu konularla ilgili söz almak isteyen vekillerimiz var mı? Sonradan da ayrıca söz vereceğim tabii ama bu konularla ilgili söz almak isteyenler varsa söz vereceğim.

Buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Ben öncelikle, Cezaevi Alt Komisyonu Başkanı Sayın Metiner de yanımızda, onunla ilgili bir eleştiride bulunmak istiyorum.

Bu ziyaret edilen cezaevleri neye göre tespit ediliyor, doğrusu çok anlayamıyoruz. Ayrıca, çok şikâyet gelen cezaevleri var, onlarla ilgili bizim CHP olarak cezaevi ziyareti talebimiz oldu ama maalesef hiç dikkate alınmadı bu talebimiz. Örneğin, Komisyonun ismi “İnsan Hakları Komisyonu” üzülerek söylemek isterim ki Komisyon üyesi milletvekili tutuklu, onunla ilgili de bir ziyaret gerçekleştiremedik. Yani bu Komisyonun üyesi şu anda cezaevinde, Burcu Çelik. Onunla ilgili yazılı olarak başvurduk, ziyaret gerçekleşmedi. Birçok tutuklu milletvekili var, onlarla ilgili ziyaret yapalım dedik, gerçekleşmedi.

Şimdi, birkaç gün sonra -Sayın Metiner'e söyledim- Kayseri'ye gidilecek, maalesef bu programlardan daha önce haberimiz olabilse, malum, hepimizin çeşitli görevleri var Komisyon dışında, ona göre programlayabiliriz. Çok şikâyet gelen cezaevleri var, örneğin Silivri 9 No.lu Cezaevi, Maltepe Cezaevi, Tekirdağ Cezaevi. Tekirdağ Cezaeviyle ilgili bizim milletvekillerimizin de soru önergesiyle dile getirdikleri çeşitli işkence iddiaları var, bunlarla ilgili gidilebilir. İşte birlikte Eskişehir Cezaevine

gittik, daha önce Maltepe Cezaevine gittik. Hakikaten Türkiye’deki belki övünecek cezaevlerinden birisi Maltepe Çocuk Cezaevi, birlikte ziyaret yaptık. Belki, onun dışındaki sorunlu olan cezaevlerini ziyaret etmek çok daha iyi olur.

Bir de bir şeyi söylemek istiyorum. Bizim Cumhuriyet Halk Partisi olarak bir cezaevi komisyonumuz var –Sayın Genel Müdür de biliyor- 2011’den beri çeşitli cezaevlerini ziyarete gidiyoruz. Bu dönem yaklaşık dört beş aydan beri bir uygulama değişikliği oldu cezaevlerine bizim ziyaretimizle ilgili. Daha önce 10 milletvekili gidiyorduk, orada bulunan tutukluyla görüşebiliyorduk veya işte hükümlüyle görüşebiliyorduk, 10 milletvekili aynı anda veya 3 milletvekili aynı anda. Birkaç aydan beri “tek tek” yazıyor özellikle, “tek tek”. Örneğin, biz Şenal Hanım’la geçtiğimiz günlerde Silivri 9 No.lu Cezaevine gittik, bazen 3 kişi, 4 kişi oluyoruz, bir saatte bitecek programımız beş saat sürüyor. Ne anlamı var hiç anlayabilmiş değiliz bunun. 2 milletvekili bir mahkûmla görüşemiyor. Bunun bir mantığını da çözmek mümkün değil ve yeni başladı bu uygulama. Bunu anlamak mümkün değil, bu tamamen milletvekillerini yormaya... Milletvekilleri üzerinde bir uygulama aslında. Yani mahkûm için daha iyi tek tek görüşülmesi, gelen insanla daha uzun görüşmüş oluyor ama bizim açımızdan son derece sıkıntılı bir şey. Bunun mutlaka çözülmesi gerekir, bunu da dikkatlerinize sunuyoruz. Bunun bir mantığı varsa mantığını da anlamak isteriz. Yani 3 milletvekili gittiği zaman niye ayrı ayrı görüşüyor, onun mantığını anlamak isteriz.

Bir diğer şey: Bizler sonuçta bir kamu görevi yapıyoruz İnsan Hakları Komisyonu üyesi olarak, gelen şikâyetler oluyor. Bununla ilgili maalesef, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden görmüş olduğumuz saygıyı, ilgiyi gittiğimiz cezaevlerinde görmüyoruz. Bakın, burada söylüyorum, benim Ceza ve Tevkifevlerini övmem belki arkadaşların aleyhine olabilir ama, bir muhalefet milletvekilinin Ceza ve Tevkifevlerini övmesi ama gittiğimiz yerlerde aynı muameleyi görmediğimizi buradan belirtmek istiyorum. Yani milletvekilleri, sonuçta biz, akrabamızı, kardeşimizi görmeye gitmiyoruz; bu konuda çok şikâyetçiyiz.

BAŞKAN – Somutlaştırır mısınız?

VELİ AĞBABA (Malatya) – Söyleyeyim: Geçtiğimiz gün yine Şenal Hanım’la bir cezaevine gittik, 9 No.lu Cezaevine. Sağ olsunlar, Genel Müdürlük iznimizi verdi, cezaevine gittik. Gazeteci Deniz Yücel var, bizim görüşmemize izin verilmedi. Şimdi, orada müdürü aradık, müdür çıkmadı, müdür yardımcısını çağırdık “Gelebilir mi?” dedik, gelmedi, değil mi?

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Evet.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Biz de doğrusu oradaki infaz koruma memurlarıyla, oradaki insanlarla çok kavga edecek değiliz, etmek de istemeyiz. Sayın Genel Müdürü –sağ olsun- aradık, bu durumu ilettik. Deniz Yücel’le görüşmemize izin verilmedi ama sadece bizimle görüşmesine izin verilmemiş, bir saat sonra Onursal Adıgüzel, İstanbul Milletvekilimiz gidiyor, ona da izin verilmiyor. Deniz Yücel’le ilgili bir soru işaret var, onu söyleyelim.

Ayrıca, gittiğimiz birçok cezaevinde çok iyi müdürler de var, gittiğimiz zaman karşıyorlar, ilgileniyorlar ama biz de milletvekiliyiz sonuçta, böyle, sanki milletvekilini düşman gibi gören cezaevleri de var. Örneğin, Bakırköy Kadın Tutukevi. Yani hem oranın şartlarını burada söylemek isterim. Özellikle bir kreş yapmışlar, belki özel kreşler bile bu kadar güzel değil, çok müthiş bir yer. Örneğin, oradaki müdürlerin davranışı farklı, bir başka cezaevindeki şeyin muamelesi farklı. Yani bu 9 No.lu Cezaevinde, burada üzülmeye söylüyorum, bırakın milletvekiline, sıradan yurttaş bile davranılmayacak şekilde davranıldığını burada Genel Müdüremize de ifade etmek istiyorum.

Bir de bizim birkaç kez talebimiz oldu Sayın Başkanım. Bu, İnsan Hakları Komisyonunun ayıbıdır. İnsan Hakları Komisyonu eğer tutuklu milletvekillerini ziyarete gitmiyorsa bu bizim ayıbımız. Geçtiğimiz dönemlerde de beraber arkadaşlarımızla görev yaptık, Balyoz davasından, Ergenekon davasından birçok insanı ziyarete gittik, birçoğunu kamuoyu tanıyor, tanınmış insanlar. Maalesef, bununla ilgili birçok talepte bulunmamıza rağmen, bu gerçekleşmedi. Tutuklu milletvekilini, hangi siyasi görüşten olursa olsun, mutlaka ziyarete gidilmelidir; bu Komisyonu mutlaka, derhâl, ivedilikle bu işi yapmalıdır. Örneğin, bizim kendi milletvekilimiz Enis Berberoğlu. Mutlaka onunla görüşülmeli, onun... Sonuçta bu Meclisin üyesi hâlâ Enis Berberoğlu. Yani başka tutuklu milletvekilleri var, onlar da mutlaka ziyaret edilmelidir diyorum.

Daha sonra eğer izin verirsiniz diğer konularla ilgili görüşlerimi bildireceğim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Buyurun.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Teşekkür ederim.

Uzun süreden sonra görüşmek de bence mutluluk verici olması gerekiyor hepimiz açısından ve burada bir eleştiri olarak bence kabul edilmesi gerekiyor.

Ben de tamamen arkadaşına katılıyorum. Yani daha birkaç ay öncesine kadar aslında bu Komisyonunun 2 milletvekili üyesi tutukluydu. Farkındaysanız tutuklulardan biri serbest kaldı ama buraya gelip insanların yüzüne bakma şeyini kendinde bulamıyor. Orada olduğu süreç içerisinde Komisyonun bu kadar duyarsız kalması, buradaki arkadaşların hiçbir şey yokmuş gibi davranması gerçekten arkadaşlarımızda büyük bir başka kırgınlık da yaratıyor çünkü bu Komisyonun üyeleri. Aslında, cezaevlerindeki sorunları tespit etmeye çalışsan, insan hakları konusundaki ihlalleri tespit etmek isteyen arkadaşlarımız cezaevine girdi ama bugüne kadar bu Komisyondan gitmekle ilgili ufaklık bir adım bile atılmadı. Ben de en azından... Bu Komisyonun üyesi olan Burcu Çelik çok yakında yani Sincan Cezaevinde, en kısa zamanda gidip görüşülmesi ve oradaki koşulların incelenmesi gerektiğine inanıyorum ki diğer tutuklu milletvekilleri açısından da böyle bakın.

Birkaç gün önce basına düşen bir haber vardı, Sayın Ferhat Encu'nun kelepçe dayatması nedeniyle hastane gitmediği şeklinde. Bu haberin çıkmış olması bile bence bu Komisyon açısından bir utanç, hatta Meclis açısından bir utanç ve gidip bizim orada incelemememiz de yine bence bizim açımızdan bir utanç. Yani gidip orada bunu konuşup aslında çözülebilecek bir mevzuyken yani Türkiye kamuoyunu meşgul eden, hatta dünya kamuoyuna yansıyan, Türkiye'nin itibarını bence dünya kamuoyunda yerle bir eden bu uygulamaları bir şekilde tespit edip önüne geçmemiz gerekiyor. O açıdan, en azından eğer diğer kısım çok zor da geliyorsa Sincan Cezaevine gidip, bence bir görüş yapip incelemede bulunabilir bizim Cezaevi Alt Komisyonumuz, hatta bence bütün Komisyonun beraber gitmesi daha da uygun olur.

Yine bunun yanında, Cezaevi Alt Komisyonuna benim de aynı şekilde eleştirim var. Basına çok fazla yansıyan sıkıntılı cezaevleri var, Tarsus Cezaevi, Elâzığ T Tipi, Silivri dedikleri gibi, hatta bir dönem Şakran çok fazla. Cezaevlerindeki sorunun basına, kamuoyuna bu kadar yansımına rağmen... Yani biz Muğla Cezaevine gittik, herhâlde Türkiye'deki en az sıkıntılı cezaevlerinden biriydi ve bize de zaten, hatta kamuoyuna da çok fazla sıkıntının yansımadağı bir cezaeviydi. Kayseri Cezaevi de biraz o minvalde bir cezaevi. Eğer bizim gerçekten derdimiz üzüm yemekse bence asıl sıkıntılı cezaevlerine gidelim ve o cezaevlerine de suç ayrımı yapmadan gidelim.

Yani Sayın Metiner'in birtakım hassasiyetleri var özellikle FETÖ'cülerle ilgili, o koşulları ziyaret etmemekle ilgili. Geçen gidişimizde de oldu, çok ben orada tartışmak istemedim açıkçası ama bence bunu da atlatmak ve bunu da aşmak gerekiyor. Suçu ne olursa olsun oradaki insanların eğer bir iddiaları

varsa, eğer biz bunun olmadığını, bu iddiayı çürütmek istiyorsak gidip orada incelememiz gerekiyor. Eğer bunun toplumu, bir şekilde aslında Türkiye'nin aleyhine birtakım sonuçlar çıkartılması amacıyla söylendiği, işte toplumda kafa karışıklığı yaratmak için, işte karalamak için söylendiği iddia ediliyorsa bile bence gidip incelememiz gerekiyor. Mademki karalama bunlar, bu iddialar gerçek dışı, işte FETÖ'cüler bir şekilde hâlâ algı operasyonları yapıyor, bence gidip inceleyelim, bu algı operasyonlarını boşa çıkartalım. Bunun en yapılması gereken ve en uygun yol ve yöntemi de budur. O açıdan, bence Cezaevi Alt Komisyonumuzun en azından cezaevlerini incelerken hiçbir suç ayırımı yapmadan, tamamen kendini bunların dışında tutarak oradakilerin şu anda mevcut durumda tutuklu olduğu, hatta bir çoğunun hükümlü bile olmadığı, üç gün sonra aklanabilecekleri de, aklanmasalar bile bizim oradaki insanların kötü muamele görmesinin önünde engel olma gibi bir sorumluluğumuz olduğunu bilmemiz gerekiyor ve ona göre bence davranmak gerekiyor ve önümüzdeki süreçte hem İnsan Hakları Komisyonu olarak hem bence bir bütün olarak, alt komisyonlarla beraber daha sistematik bir çalışmaya ihtiyaç var çünkü gerçekten 15 Temmuzdan bugüne artan hak ihlalleri var, hak ihlallerinin arttığına dair kamuoyuna yansıyan birtakım haberler ve beyanlar var. O açıdan, dediğim gibi, bunların çözüm merkezlerinden biri de bizim ve insanlar çok fazla başvuru yapıyor gördüğümüz üzere, az önce siz de tek tek saydınız. Bu Komisyon daha aktif ve daha işlerli olması gerekiyor ama tabii, bunu yaparken...

Bir de ben alt komisyonumuza da eleştiri yapmıştım, en son yine aynı şey oldu Sayın Metiner. Bir gün öncesinden lütfen komisyon toplantılarının bilgisini almalıyım çünkü bizim de kendimizi planlamamız çok zor. Hele şu anda 9 milletvekili arkadaşımız tutuklu, birtakım arkadaşlarımızın da vekilliği düştü, bizim açımızdan daha da zor. O açıdan, en azından toplantıları belirlerken bizim de hassasiyetimizi ya da bizim de planlama durumumuzu göz önünde bulundurursanız ayrıca seviniriz.

Bir eleştirim de Başkana. Geçen günlerde Barış Anneleri, İnsan Hakları Komisyonumuzun Başkanıyla görüşmek istediler. Konuyu da söyleyeyim Başkan: Sayın Öcalan üzerinde yürütülen tecritle ilgili görüşmek istediler. Bunun bilgi notunu ben kendim sekreteryam üzerinden Sayın Başkana ilettim bir üç gün öncesinde. Üç gün boyunca hiçbir şekilde aksi bir geri dönüş, olumsuz bir geri dönüş olmadı ama anneler buraya geldi, Meclis binasının içerisine girdi, Komisyon Başkanımız görüşmeyeceğini, konunun kendisini ilgilendirmedığını söyledi, arkadaşlarımız da görüşmüşler kendileriyle. Eğer bu ülkede bir cezaevi varsa ve o cezaevine yıllardır aile görüşü, yıllardır avukat görüşü, yıllardır herhangi bir görüş yapılamıyorsa, bu konuyla ilgili toplumda bir kaygı varsa bence bu Komisyonun meselesidir ve hepimizi ilgilendiren bir meseledir. Eğer o cezaevindeki insan bu toplumda çözümün bir dönem başaktörü olarak kabul edildiyse ve önümüzdeki süreçte de öyle kabul edilebilecekse bence daha da hassas davranmak gerekiyor. Sade bir hükümlü olarak bile baksak yıllardır avukat görüşünün yapılamaması kabul edilemezdir. Tecrit sadece Türkiye'de değil, dünyada da suç kabul edilir. Şu anda uygulanan bir tecrit sistemidir, insan hakları ihlalidir ve bu Komisyonun da temel sorumluluklarından biridir bu konuyla ilgili. En azından şunu da söyleyebilirdi bence nezaketten de, gelebilirdi anneler. "Bu beni aşan bir durum, bu benim çözemeyeceğim bir durum. Buraya kadar geldiniz ama ben size bir çözüm bulamayacağım." deyip bir nezaket örneği de gösterebilirdiniz Sayın Başkan. Ben çok kamuoyu üzerinden bu konuyla ilgili açıklama yapmak istemedim ama bugün toplantıda olduğumuz için en azından sizin yüzünüze karşı bunu da söylemek istedim.

Dediğim gibi, tecrit meselesi hepimizin meselesi, nasıl çözüm açısından hepimizin meselesiye yaratacağı sonuçlar açısından da Türkiye'nin ve hepimizin meselesi olduğunu bilmemiz gerekiyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Altıok söz istediler.

Buyurun efendim.

ZEYNEPALTIOK (İzmir)– Sayın Başkan, değerli üyeler; ben de öncelikle tutuklu milletvekilleriyle ilgili zaten bir önerge olarak da sundu grubumuz, işleme alınmasını ve bununla ilgili bir harekete geçilmesini rica edeceğim. Gerçekten bu Komisyonun asal görevleri arasında olmalı kendi içimizden tutuklanan arkadaşların durumuyla ilgili incelemelerin yapılması. Keza yoğun işkence iddialarının olduğu -her iki arkadaşımın da değindiği gibi- bir süreç içerisindeyiz. Bunun basına da yansıyan bölümleri var, basın dışında da iletilen durumları var. Siz az önce bize Komisyona yapılan başvurularla ilgili döküm bilgilerini de verdiniz. Cezaevlerinin koşullarıyla ilgili, işkence iddiaları, kötü muamele, fiziki koşullar, hepsini içeren 3.028 –galiba, yanlış not almadıysam- rapor olduğunu söylediniz. Belki özel olarak bu 3.028’in kendi içindeki kırılımları ya da bir bilgilendirme notu Komisyon üyelerine iletebilirse biz de bu konuda daha sağlıklı bir araştırma ve inceleme yapma fırsatını buluruz. Madem hani taleplerimize rağmen, ilgili işkence iddialarının yoğun olduğu yerlerde incelemeleri somut şekilde gerçekleştiremiyoruz, en azından nasıl bir yönlendirmeye sonraki adımda ya da nerelere odaklanacağımızı, neleri önceleyeceğimizi, bir önceliklendirme sırası koyabilmek açısından faydası olur düşüncesiyle teklif etmek isterim.

Yani sıra, Nuriye ve Semih’in durumuyla ilgili bir komisyon var ve bu komisyona öncelikle yöneticiler tarafından da zaten, Hükümet kanadından bilgilendirme yapıldı işte “Öncelikle değerlendirme onlar üzerinden götürülecek.” diye ama zaman ilerliyor, ölümün eşliğine gelen...

BAŞKAN – “Komisyon”dan kastınız ne?

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – OHAL İnceleme Komisyonu. Önceliği bu can tehdidi olduğu için bu iki arkadaşın durumuyla ilgili olarak inceleyecekti ama bir türlü başlamadığı için bizim, İnsan Hakları Komisyonuna herhangi bir ölüm vakasıyla, tatsız bir sonuçla karşı karşıya kalınmaması için bir görev düşüğünü önceliklendirme ve ivedilikle sonuçlandırılma konusunda adım atılması hususunda özel bir talebimiz ve takibimiz olmalıdır diye düşünerek bunun çağrısını yapmak isterim.

Son olarak, Ayşe Öğretmen “Çocuklar öldürülmesin.” dedi ve bir yıl üç ay hapis cezasına çarptırıldı. Bu kadar naif, bu kadar temiz bir çağrının böyle bir sonuçla karşımıza gelmiş olması hususunda İnsan Hakları Komisyonu olarak yine bir inceleme ve bir adım atma görevimiz olmalı diye düşünerek bunu tüm Komisyon üyelerinin dikkatine sunmak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Metiner Sayın Sarıhan’dan önce söz almak istemişti ama belki toplu olarak...

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Buyursunlar.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Öncelikle cevap vermem gereken bazı konular var.

BAŞKAN – Buyurun.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Tekirdağ Cezaevinden başlayayım. Tekirdağ Cezaevini biz ziyaret ettik, incelemelerde bulunduk, Sayın Ağbaba da vardı zaten.

VELİ AĞBABA (Malatya) – İki yıl önce.

MEHMET METİNER (İstanbul) – İki yıl önce, üç yıl önce, üç ay önce... Yani incelediğiniz bir cezaevinden iki gün sonra bir mektup geliyor, tekrar oraya mı gideceksiniz? O mektup çok politik mülâhazalarla yazılmış bir mektup olabilir. Bu gitmeyeceğimiz anlamına gelmez ama gitmediğimiz cezaevleri var. Sadece politik -tırnak içinde- tutukluların, hükümlülerin olduğu cezaevlerini ziyaret edeceğiz, sadece ve yalnızca onlardan gelen şikâyetleri dikkate alacağız diye kurulmuş bir komisyon

değiliz biz. Eğer ben yanlış biliyorsam Başkanımız olarak siz lütfen düzeltin, bundan sonra sadece ve münhasıran politik -tırnak içinde- tutuklu ve hükümlülerin talepleri doğrultusunda hareket edelim. Hatta onlara gidelim, onlarla tartışalım yani “Hangi savcı size niye ceza verdi? Bu verilen cezalar doğru değil.” falan diye. Bir de bunların takipçiliğini yapalım Komisyonumuzun böyle bir misyonu varsa.

Milletvekilleri ziyaretleri konusunda İnsan Hakları Komisyonu olarak bir karar alırsak gideriz elbette ama gittiğimiz cezaevlerinde milletvekili arkadaşlarımız varsa onları ziyaret etmekte hiçbir sakınca görmeyiz. Ama dersiniz ki “Münhasıran bu milletvekillerini ziyaret edelim.”, bu sizin takdirinizdir Sayın Başkanım, biz gereğini yaparız. Ama gittiğimiz hangi cezaevinde bir milletvekili var da ziyaretine gitmemişiz, bunu da arkadaşlar belirtirlerse seviniriz.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Kimse öyle bir şey söylemedi zaten.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Komisyon olarak cezaevlerine gittiğimizde hiç kimsenin bizi yanlış bir muameleye tabi tutmasına zaten izin veremeyiz. Seçilmiş iradeye karşı bürokratik iradenin ayak sürçmesini bile başka türlü şey yaparız. Ama Komisyon dışında partiden milletvekili arkadaşlar gittiğinde nasıl bir muameleyle karşılaştıkları tabii ki burada dile getirilebilir. O, sizi ve Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürümüzü ilgilendiren bir konu ama Komisyon olarak gittiğimiz hiçbir yerde bugüne kadar bir tek olumsuz duruma rastlamış değiliz.

Şimdi, Tarsus, Elâzığ ve dün de Ağrı’dan birtakım şikâyet mektupları gelmişti, her biriyle ilgileniyoruz. Ben dün Ağrı Cezaevi Müdürünü aradım, cumhuriyet başsavcımızı aradım bu şikâyetlerle ilgili. Ama bu şikâyetlerin ardı arkası kesilmez elbette, işte “Şu dergi niye verilmiyor?” O, cezaevi idaresini ilgilendiren bir konu yani terörle, terörün propagandasıyla ilgili bir şeyse biz Cezaevi Komisyonu olarak “Niye bu dergiyi vermiyorsunuz?” şeklinde bir baskı uygulayamayız yani. Biz cezaevinin fiziki koşullarıyla, kötü muamele olup olmamasıyla alakalı olarak kurulmuşuz. Bunun dışında, yargısal işlemlerle ilgili veyahut da başkaca politik iddialarla ilgili rol üstlenmiş bir komisyon değiliz. Bu konuyu öncelikle belirtmek istiyorum.

Şimdi, bir konu daha var. Bu FETÖ’cüler konusunda, evet, bugüne kadar hiçbir ziyarette bulunmadık. Niye bulunmadık, bunun sebebi açık. Bu Meclisi bile bombalayan, bombalamakta sakınca görmeyen o alçak güruhun siyasal propagandasına Meclisin bir komisyonunun alet edilmesinden yana değilim ben. Ha, yani başka arkadaşlarımız gidip kendilerini ziyaret edebilirler, partileri adına gidip ziyaret edebilirler. Biz orada zaten cezaevi koşullarını incelemek için varız, kötü muamele var mı, işkence var mı. Şimdi, öyle bir tablo çizildi ki Sayın Başkan... Kusura bakmayın ama hepimiz işkence, kötü muamele konusunda duyarlıyız, kimse bir diğerini bu konuda duyarsız olmakla suçlamasın lütfen. Bugüne kadar geçmiş olduğum hiçbir cezaevinde kötü muamele ve işkence iddialarıyla yüz yüze gelmedik. Komisyon üyesi arkadaşlarımız da buradadırlar, bize eşlik eden arkadaşlarımız da; ellerini yüreklerine koyarak söylesinler. En politik, en aşırı terör örgütüne mensup insanlar bile sistematik bir işkence olduğunu söylemediler. Biz nasıl kalkıp burada 15 Temmuzdan sonra artan hak ihlallerinden, işkence iddialarından bahsediyoruz ya? Bu çok doğru bir yaklaşım değil. Eğer biz bir tek işkence, kötü muamele örneğini tespit etmiş olsaydık, hiç kuşkunuz olmasın, bu iddiayı gündeme taşıyan arkadaşlarımızdan daha duyarlı bir şekilde bunun takipçisi olurduk, gereğini de yapardık. Çünkü oraya -suçlu olarak, suçsuz olarak; tutuklu olarak, hükümlü olarak- giren herkes devlete emanettir. Bunu Ayşe Hanım da biliyorlar. Cezaevi müdürümüzle, savcılarımızla yapmış olduğumuz bütün görüşmelerde burada olan bütün vatandaşlarımızın emanet olduğunu, suçları ne olursa olsun hiç kimseye kötü muamele ve işkence yapılmasına izin vermeyeceğimizi, iktidar partisi milletvekili olduğumuz için Hükümet olarak da izin vermeyeceğimizi söylüyoruz, uyarıyoruz. Kendileri de tanıklık ediyorlar. Burada başka türlü konuşmanın manası yok.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Sayın Metiner, böyle “Burada başka türlü konuşma” falan...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Terör örgütlerinin koşullarına giriyoruz, onlar sistematik işkence iddialarından bahsetmiyorlar ama buraya geliyoruz, 15 Temmuzdan sonra cezaevlerinde artan işkencelerden söz ediliyor, hak ihlallerinden söz ediliyor. Çok ilginç yani bunu Komisyon Başkanı olarak tasvip etmem mümkün değil.

Son söz olarak şunu söyleyeyim: Bu Tarsus, Elâzığ, Ağrı, her neyse yani... Şimdi, oradan mektup gönderenlerin ne yapıp ettiklerini de kimse söylemiyor tabii. Mektup yazıp gönderiyor, o mektupta belirtilen sözler doğrultusunda biz, cezaevi idaresini, Hükümeti, her şeyi yargılıyoruz. Ama gerçekte mektup gönderenlerin yapıp ettikleri nedir? Şimdi, bu konuda eğer Komisyonumuza yeni bir görev yüklüyorsanız Sayın Başkanım, hayhay, bu konuda bir değişiklik yapalım. Çünkü OHAL kararnameleleri var, cezaevi idarelerini bağlayan birtakım yönetmelikler var, mevzuatlar var, önümüze koyuyorlar; tutuklu ve hükümlülerin birtakım talepleri var, eylem koyuyorlar, açlık grevi yapıyorlar, kendi buldukları alanlarda cezaevi idaresinin neredeyse hiçbir işlerine karışmaması gerektiğini söylüyorlar. Mesela son söz olarak şunu söyleyeyim: Kameralarla gözetlendiklerini iddia ediyorlar Ağrı Cezaevinden gelen mektupta. Öyle bir şey yok. Gidip göreceğiz, öyle bir şeyin olmadığını da göreceğiz, tespit de edeceğiz. Eminim bundan, pek çok cezaevini bizzat ziyaret etmiş birisi olarak söylüyorum. Bu iddialar politik saiklerle, nedenlerle yapılabilir. Bir teki haklı olsa bile bunun gereğini yapalım ama cezaevinden gelen her şikâyeti de mutlak doğruymuş gibi kabul etmek ve bunun üzerine bir siyaset inşa etmek de doğru değil. Bunu da insan hakları savunuculuğu açısından bir sorun olarak telakki ediyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

Ha, FETÖ’cüler konusunda ben asla... Yani kimse kusura bakmasın.

BAŞKAN – Nelerle ilgili?

MEHMET METİNER (İstanbul) – FETÖ’cülerini ziyaret konusunda. İlgili arkadaşlarımız partileri adına gidip şey yapabilirler. Biz cezaevinde su var mıdır -sıcak su, soğuk su- kötü muamele var mıdır, bunlarla ilgiliniz. FETÖ’cülere uzatacağımız her mikrofon burada bence iki eli... Burada cezaevi yönetimini eleştiriyorum, tam tersine, FETÖ’cülere bazı yerlerde imtiyazlı muamele ettiklerine dair duyular var. Bu, bizi son derece rahatsız ediyor. Bu alçaklara yapılan bu muamele iddialarının -hâlâ oradaki bir kısım gardiyanlar marifetiyle onların nasıl krallar gibi yaşadığına dair, nasıl örgütsel faaliyetlerini sürdürdüklerine dair- bir teki doğruysa bu bizi fena hâlde rahatsız eder. Ceza ve Tevkifevleri ilgilenecekse bu iddialarla ilgilensin, aksi takdirde... FETÖ’cülerin propagandasına çanak tutacak bir komisyon olmadığımızı da belirtmek isterim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Metiner’e ben teşekkür ediyorum.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Sayın Başkan, ben söz istiyorum.

BAŞKAN – Şenal Hanım’a söz vereceğim, akabinde size söz vereceğim.

Bazı sorular da soruldu, yine bunlarla ilgili de Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüme de söz vereceğim.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Arkadaşımız konuşabilir önce.

BAŞKAN – Tabii, siz bilirsiniz.

Buyurun Sayın Acar Başaran.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Ya ben derdimi mi anlatamadım ya da Sayın Metiner böyle her defasında lafın bir tarafından tutup çarpıtmayı mı çok seviyor...

MEHMET METİNER (İstanbul) – “Sayın Metiner” demekten vazgeçin, benim ismimi zikretmeyin.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Sayın Metiner, sataştım size, birazdan cevap verirsiniz.

MEHMET METİNER (İstanbul) – İşiniz gücünüz sataşmak zaten.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Farkındaysanız ben Muğla Cezaevini söylerken “Türkiye’nin en sıkıntısız cezaevlerinden biri” dedim, kendim bu cümleyi kullandım. Şimdi, bir yerden iddialar geliyorsa bizim Komisyonumuzun görevi bu iddiaları araştırmaktır. Burada yargıya varıp, şöyle yaptılar, böyle yaptılar... Bir defa, bu cümle çok sakat bir cümle. “Siz cezaevindekilerin ne yapıp ettiklerini biliyor musunuz?” cümlesi bizim açımızdan taraf tuttuğumuzun göstergesidir. Ne yapıp ettikleri beni ilgilendirmiyor. Orada insanlar şu anda tutuklu ya da hükümlü. İnsanlar ya yargılanıyorlar ya cezaları infaz ediliyor. Bundan sonra yapılacak her şey, her kötü muamele, işkencedir. Ondan sonra verilecek her ceza usulsüzdür. Bunlarda bir iddia varsa eğer biz araştırmakla görevliyiz. Eğer bir kısmı “Bize şu yayın gelmiyor, şu gazete gelmiyor.” diyorsa bunu araştırmak bizim görevimiz. Bazı cezaevlerine Türkiye’nin her yerinde dağıtılan gazeteler gitmiyor. Eğer böyle bir sıkıntı varsa bu, cezaevinin keyfi muamelesidir, keyfi tutumdur. Bunu araştırmak bizim görevimiz. Bu Komisyonun, bu Cezaevi Alt Komisyonunun temel görevi bu.

15 Temmuz darbe girişiminden sonra hak ihlallerinin arttığını ben iddia etmiyorum, böyle bir iddiayı ben ortaya atmıyorum. Sayısal veriler var, insanların komisyonlara yaptığı başvurular var, insanların İHD’ye, TİHV’ye yaptığı başvurular var. Tarihin en büyük artışları, ben daha önce bunları... Şu anda rakam olarak yanımda yok ama isterseniz getirebilirim. Burada FETÖ’cülerini korumak gibi bir şeyimiz de yok. Ben çok açık yüreklilikle şunu söyledim, dedim ki: Varsa bir iddiaları, varsa bir antipropagandaları, varsa bir karalama çabaları, bunu püskürtmenin tek yolu gidip orada incelemek, bunun olmadığını da kamuoyuna muhalefet partileriyle beraber ilan etmektir. Sadece iktidarın söylediği cümleler toplumda hakikatin çarpıtıldığı izlenimi yaratabilir ama siz muhalefet partileriyle tarafsız bir komisyonla cezaevine gider, orada bir inceleme yaparsanız, buradaki iddiaların gerçek dışı olduğunu kamuoyuna hep beraber eğer açıklama durumu ortaya çıkarsa işte asıl o zaman bu antipropagandanın önüne geçmiş oluruz.

Aslında, bence ben bu konuda sizden daha iyi niyetliyim Sayın Metiner bu konunun çarpıtılmasını önlemek açısından.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Sataşmayı bırakın Sayın Başaran.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Sataşırım ben Sayın Metiner. Başından sonuna kadar sataşıyorsunuz.

MEHMET METİNER (İstanbul) – İşiniz gücünüz sataşmak zaten, başka marifetiniz yok.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Neyse, ben hâlâ bu konuda varsa...

Tarsus Cezaeviyle ilgili size şunu söyleyeyim: Politik söylemler değildi, kirli suyun olduğuna, insanların yıkanamadığına, çıplak aramaya maruz bırakıldığına, darbedildiğine dair kadın cezaevinden çok fazla şikâyet geldi. Biz HDP olarak gidip görüş yapamıyoruz. Yapabilesek Komisyondan zaten özel bu kadar istekte bulunmazdık, emin olun.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Şenal Hanım’a söz veriyorum.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, zannediyorum, bu ortak yaptığımız son toplantı olabilecek, bir toplantı daha belki yapamayabiliriz.

BAŞKAN – Yapacağız, bir toplantı daha yapacağız.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Peki.

Belki söyleyeceklerimi oraya da saklamam gerekiyor ama yine de çok kısa başlıklarla ifade etmek isterim.

BAŞKAN – Bu konularla ilgili mi?

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Komisyonumuzun çalışma tarzıyla ilgili.

BAŞKAN – Arzu ederseniz eğer, bu konuları görüştüğkten sonra tekrar söz vereceğim, yani genel konularla ilgili yine söz alabilirsiniz, şu faslı bir şey yapabilirsek cezaevleri konusunda ilgili... Takdir sizin tabii ki.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – O zaman o konuda bir tek cümle söylemek isterim.

Şimdi, değerli arkadaşlar, burası İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu. Bu sebeple de bizi birleştiren temel neden insan hakları alanında çalışma yapmak. Şimdi, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu biraz İnsan Hakları Derneğine, İnsan Hakları Vakfına ya da “insan hakları” başlığı taşıyan diğer kuruluşlara benziyor. Eğer siz insan hakları alanında çalışmak üzere yola çıkmış iseniz bu sizin bütün siyasi görüşlerinizden arınarak ihlal iddialarına yaklaşmanızı gerektiriyor. Burada Komisyonumuza hâkim olması gereken anlayışın ve dilin bu olması gerektiği inancındayım.

Elbette ki biz kendi yapımız nedeniyle, bir de var olan yasalar çerçevesinde değerlendirmeler yapacağız. Örneğin Ceza İnfaz Yasası ne diyor? Bize gelen istemler Ceza İnfaz Yasası karşısında ya da cezaevleriyle ilgili tüzükler, yönetmelikler karşısında talep edilebilir şeyler mi, yoksa gerçekten ideolojik talepler mi? Bu ölçülerle gittiğimiz her yere... Biz yakında Sayın Atay Bey’le birlikte geri gönderme merkezlerine gittik. Geri gönderme merkezlerine giderken geri gönderme merkezlerinin yasal statüsü hakkında, buradaki durumun hangi ölçü çerçevesinde gelişebileceği, taleplerin hangi hukuki sınırlar içinde ve aynı zamanda temel insan hakları çerçevesinde incelenebileceği konusunda eğer bir bilgi donanımıyla gitmezsek bunun da bir eksiklik yaratacağını düşünüyorum. Çok özür dileyerek, bu diğer söyleyeceklerimi saklayarak ifade etmek istiyorum. Yapmamız gereken şeyin kendimizin de sorun alanlarıyla ilgili daha ayrıntılı, daha yansız, daha tarafsız ve insan hakları temeli üzerinden hem iç hukukumuzda hem de uluslararası hukuktaki değerler üzerinden, yola çıkmamız gerektiğini düşünüyorum. Bu yanıyla şundan mutlu olduğumu söylemek isterim: Biraz önce arkadaşlarımız “22 konuda resen başvuruda bulunduk.” diye ifade ettiler. Bu resen başvuru konular elbette ki ihlallerle ilgiliydi ama örneğin şu konuda bir başvuru yaptık mı diye düşündüm: Ankara içinde, Türkiye içinde, insan hakları konusunda çok temel bir nokta olan Yüksel Caddesi’ndeki İnsan Hakları Anıtı’nın bugün bariyerlerle hâlâ çevrili duruyor olmasının hem Türkiye’nin imajı yönünden hem Meclisimizin imajı yönünden bir olumsuzluk yarattığı konusu üzerinde de durduk mu? Değerli Başkanımız o konuda herhangi bir müdahalede bulundu mu?

Bütün diğer söyleyeceklerimi saklayarak Komisyon çalışmaları yapan arkadaşlara teşekkür etmek istiyorum. Ancak şöyle bir şey olabilseydi Değerli Başkanım, daha sık toplanabilseydik İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu olarak ve her komisyon, her ortak toplantımızda kendi çalışmaları hakkında bize bilgi aktarabilseydi herhâlde çok daha verimli bir çalışma yapmak mümkün olabilirdi. Artı, alt komisyonların toplantıları hepimize usulen duyurulabilmiş olsaydı -zorunlu değil elbette ama- hani biz

de ilgi duyuyorsak gidip o komisyonların çalışmalarını izleyebiliriz yani Komisyon üyesi olmayanlara demek istiyorum. Sayın Başkan, Komisyon üyesi olmayanlara diyorum, Komisyon üyesi olmayanlara da bugün şu toplantı var diye duyurulabilseydi belki izleme ve katkı yapma imkânımız olurdu.

Şimdilik arkadaşlarımın özellikle milletvekili arkadaşlarla konuşulması konusundaki istemlerine de katıldığımı ifade ederek teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, ben teşekkür ediyorum.

Sayın Tanal, şimdiye kadar yapılan mülahazalarla ilgili konuşuyorduk ama siz de yeni geldiniz, sonuçta bu çerçevede mi yoksa genel olarak mı söz istiyorsunuz?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yok, bu çerçevede, ufak bir öneri var, fazla uzatmayacağım.

BAŞKAN – Buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben öncelikle geç geldiğim için -bir basın toplantısı vardı- hepinizden ayrı ayrı özür diliyorum.

Kısacası hemen şunu söyleyeceğim: Her ilimizde insan hakları izleme kurulu var ancak bu geri gönderme merkezleriyle ilgili böyle bir kurul yok diye biliyorum. Ve insan hakları izleme kurulu -ben birkaç valiliği aradım- buraları izlemediklerini söylediler. Bu anlamda Sayın Başkan, bence insan hakları açısından bu bir eksiklik, bu eksikliği Komisyon Başkanlığımızın bir an önce ele alarak bunun tamamlanmasını, giderilmesini talep ediyorum.

Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN – Bu konuyla ilgili Sayın Benli'nin açıklaması var.

FATMA BENLİ (İstanbul) – Sadece bu konuya ilişkin olduğu için söz alma ihtiyacı hissettim, aslında bu konudaki duyarlılığımız için teşekkür ediyorum. Çünkü Türkiye özellikle son senelerde yasalarında yaptığı düzenlemelerde ceza infaz kurumlarında çok ciddi ilerlemeler kaydetti ama geri gönderme merkezleri aynı hızla ilerleyemediğimiz ve birtakım sıkıntılar olduğu için alt komisyonumuzun da çalışma yaptığı, diğer birimlerin de iyileştirmek adına çalışma yaptığı birimlerden. Aslında il kurullarının geri gönderme merkezlerini denetleme yetkisi var. Daha önce İstanbul İl Kurulu da Kumkapı'da bulunan geri gönderme merkezlerini denetledi zaten ama bu ara il kurulları çok fazla kendileri faal olma ihtiyacı hissetmedikleri için bazen kendi üzerlerine görev almak istemeyebiliyorlar. Belki Komisyon bu yönde karar alırsa ona da teşvik edici olur, faydalı olur.

Teşekkürler.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Şimdi, görüştüğümüzde böyle bir görevlerinin olmadığını söylediler. Böyle bir yetki verilmeli ama bu görev olduğu hâlde eğer bilinmiyor ise büyük bir eğitimsizlik sorunu söz konusu, o zaman demek ki meslek içi eğitimleri hızlandırmak lazım.

Bir de siz alt komisyon başkanısınız, bu konudaki toplantılar -sayın vekilimizin dediği gibi- bize de bildirilebilirse biz de inanın izlemek istiyoruz, takip etmek istiyoruz. Eğer bu anlamda aklınıza şöyle bir soru gelebiliyorsa: Yani gelirse biz masrafları bütçeden mi karşılayacağız? Değil, biz kendi bütçemizle, kendi imkânlarımızla geliriz ama yeter ki toplantı ve incelemelerle ilgili bilgi verirseniz de sevinirim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Evet, ben teşekkür ediyorum.

Atay Bey de herhâlde bu konuyla ilgili söz istedi.

Buyurun efendim.

ATAY USLU (Antalya) – Geri gönderme merkezleriyle ilgili birazdan aslında bir açıklama yapacağız ama geri gönderme merkezleri, tabii, izleme komiteleri tarafından da izlenebilir, bununla ilgili bir sınırlama yok. Ancak geri gönderme merkezlerinin -bildiğim kadarıyla burada Göç İdaresinden yetkililer var- denetimli ve denetimsiz olarak, sivil toplumdan üniversitelerden ve kamu kurumlarında oluşan komisyonlar tarafından denetlendiğini, bununla ilgili raporların tutulduğunu biz yerinde yaptığımız incelemelerde gördük ve bize de ifade edildi. Herhangi bir sorun olduğunu da zannetmiyorum, yalnızca komitelerin kendilerinin harekete geçmesi gerekiyor.

BAŞKAN – Evet, zaten burada bir eksiklik varsa tekrar biz de bu konularla ilgili hatırlatmada bulunuruz, çok önemli bir mesele diye düşünüyorum.

Ama herhâlde konuyla ilgili söz istediniz değil mi? İsminizi de ifade buyurursanız ilk önce.

Salih Bey, buyurun.

GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SALİH BIÇAK – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri; hepinizi şahsım ve kurumum adına saygıyla selamlıyorum.

İllerde, malumlarınız olduğu üzere, il insan hakları komisyonları var. Bunun yanında tabii, denetlemeleri, çalışma usulleri bizim genel müdürlüğümüzce belirlenen komisyonlar değil. Biz bu konuda bazı eksiklikler olduğunu fark ederek 12/2/2016 tarihinde bütün valiliklere o zamanki Sayın Bakanımızın imzasıyla bir genelge gönderdik. O genelgede, geri gönderme merkezlerindeki yaşam koşullarının, insani yaşam koşullarının özellikle denetlenmesi açısından illerde özel birer komisyon kurulmasını, bu komisyonun valinin ya da uygun göreceği bir vali yardımcısının başkanlığında, millî eğitim müdürlüğü, aile sosyal politikalar il müdürlüğü, sağlık müdürlüğü, Türk Kızılayı, belediye başkanlığı, üniversite rektörlüğü tarafından görevlendirilen birer temsilci ile valiliğin uygun göreceği STK temsilcilerinin katılımıyla bir komisyon oluşturulmasını ve bu komisyonların iki ayda bir haberli denetim, ayda bir de habersiz denetim yapmalarını talep ettik; böyle bir genelgemiz var.

Arz ediyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Paylaşmanız mümkün mü bizimle genelgeyi?

GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SALİH BIÇAK – Evet.

ATAY USLU (Antalya) – Zaten birazdan raporu sununca göreceğiz. Bu denetimlerin yapıldığı konusunda bize de bilgiler verildi yerinde yaptığımız incelemelerde.

BAŞKAN – Evet, ben teşekkür ediyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Mustafa Yeneroğlu'nun, alt komisyonların çalışmalarına ilişkin görüşmedeki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN - Burada birkaç husus var, onlara ben de dikkat çekmek istiyorum, soru olarak da yöneltilen bir iki mesele vardı.

Bir, cezaevleriyle ilgili, cezaevlerinden bize ulaşan şikâyetler ve bu çerçevede özellikle suç teşkil edebileceğini düşündüğümüz ve araştırılması gerektiği kanaatinde olduğumuz hususlarla ilgili zaten biz devamlı doğrudan Cezaevi Genel Müdürlüğümüze bilgi veriyoruz; alt komisyonumuz da zaten her hâlükârda doğrudan bilgi veriyor ve çalışmalarını yapıyorlar. Bunun ötesinde de, bağımsız yargının da meseleyi tetkik etmesi noktasında, özellikle suç teşkil edebilecek hususlarla ilgili zaten suç duyurusunda bulunuyoruz, bu suç duyurusunda bulunduğumuz hususları da ayrıca takip ediyoruz. Dolayısıyla burada mesele sadece bir denetim mekanizması olan Meclis İnsan Haklarını İnceleme

Komisyonu veya alt komisyonunun çalışmaları değil, aynı zamanda burada bizim dışımızda da hem kamu kurumları hem de bunun ötesinde yine yargı tarafından da denetlenen bir mekanizma var. Bu meselelerle ilgili de herhangi bir kuşkunun olmaması sebebiyle özellikle suç duyurusunda bulunuyoruz, hatta bu konularla ilgili vekillerimizi de devamlı bilgilendiriyoruz. Bunun ötesinde, yine cezaevleri dışında da olan hususlar olduğu zaman da bize yöneltilen başvurular üzerine doğrudan valiliklere, bazı durumlarda işte spesifik bazı mercilere doğrudan yazıyoruz ve çok kısa zamanda onlardan da bilgi talep ediyoruz. Yine, bu verilen bilgileri de yeterli bulmadığımız takdirde yine aynı mekanizmayı işletmeye çalışıyoruz. Bu konularla ilgili bilgilendirmeleri vekillerimize de yönlendiriyoruz. Dolayısıyla burada ben, söz konusu gerçekten ciddi iddialar olunca birçok mekanizmayı harekete geçirdiğimizi özellikle vurgulamak istiyorum.

Cezaevleriyle ilgili, özellikle hangi cezaevlerinden daha yoğun başvuru geldiği hususuyla ilgili bir istatistik çıkartalım spesifik olarak, sizlerle de paylaşalım. Bu konuyla ilgili bir sıkıntı yok ancak şunu da söyleyeyim: Ben ilgili milletvekilleriyle de paylaştım, bazı dönemler özellikle sistematik olarak aynı dilden, aynı içeriklerle -çok ilginç bir biçimde- böyle bir başvuru furyasıyla karşı karşıya kalıyoruz. Ama bunları şöyle bir araya getirdiğiniz zaman anlıyoruz ki burada başka bir mesele var. Bir yerlerden bir talimat geliyor ve bunun üzerine işte yoğun başvurular iletiliyor, bu da çok dikkat çekiyor. Bu da son iki yıl... Ben bunu hatta ilgili milletvekilleriyle de birkaç sefer paylaştım, hassasiyet ifade eden, ilgili milletvekilleriyle birkaç sefer paylaştım ve aynı zamanda da biz buna rağmen bu başvuruları da yine ilgili kurumlarla paylaşıyoruz. Bazen Sayın Metiner olsun, işte cezaevi müdürü olsun, savcılık olsun, ben Cezaevleri Genel Müdürlüğümüze olsun, bunları görüşüyoruz. Dolayısıyla bu meselelerle ilgili bizim açımızdan insan hakları ihlali teşkil edebilecek herhangi bir konu olduğu zaman üzerimize düşeni ben fazlasıyla yaptığımızı düşünüyorum.

Şimdi, aynı zamanda bu yeterli gelmeyebiliyor. Ben ayda bir bütün insan hakları kurumlarını buraya davet ediyorum ve kendileriyle de kendi gündemlerinde olan meseleleri görüşüyoruz ve aynı şekilde onların gündemlerini de takip etmeye çalışıyoruz. Bir ay sonra da yine icra ettiğimiz toplantılarda da kendilerine bilgi veriyoruz; şu konularla ilgili şu çalışmayı yaptık, bu konularla ilgili mesele budur diye, bu şekilde çok boyutlu mekanizmalarımız var, onu da ifade etmek istiyorum.

Üye olmayan vekillere, biz o konuyla ilgili uzman arkadaşlara özellikle söylemiştik, mutlaka tüm vekillerimize alt komisyon çalışmalarıyla ilgili bilgi versin, bunu tekrar hatırlatacağız. Şimdi, bu konuda bazı alt komisyonlarla ilgili eksiklikler varsa bu kabul edilebilir değil, bunların giderilmesi gerekiyor.

Yine, OHAL Komisyonu ile ilgili, tabii, Sayın Ağbaba'nın bir başvurusu olduğunu ben ilk önce basından öğrendim. OHAL Komisyonu ile ilgili sizden bir başvuru gelmiş, gerçekten söylüyorum yani iki gün önce ben gazetelerde okudum, arkadaşlara sordum: Yani bu konuyla ilgili bir başvuru var mı bize? Bir gün sonra da bize başvuru geldi. Dolayısıyla o başvuruyu da dikkate alacağız. Ben pazartesi günü OHAL Komisyonunu ziyaret etmişim, özellikle oradaki çalışmalarla ilgili brifing almak istedim ve şuna kanaat getirmek istedim: Yani onlar mı buraya gelip burada bilgi verse daha mı anlamlı olur, yoksa vekillerimizle birlikte gidip orada, yerinde oradaki tüm süreci müşahade etmemiz mi daha faydalı olur? Ve edindiğim kanaat orayı ziyaret ettikten sonra, gidilip ziyaret edilmesi ve yerinde görülmesi, vekillerimizin de tüm sorularını yerinde sormalarının daha anlamlı olacağı kanaati oluştu. Bunu da inşallah yakın zamanda gerçekleştirmeyi düşünüyorum.

Son bir konu. Bu konu maalesef Genel Kurulumuzun gündemini de bana göre gereksiz yere teşkil etti. Ancak burada da Sayın Acar Başaran gündeme getirdiği için o konuyla ilgili kısa bir bilgilendirmede bulunmak istiyorum çünkü bazı doğruların yanında bazı yanlış bilgiler de veriliyor.

Şimdi, şu doğrudur: Filiz Kerestecioğlu Hanımefendi, bana Barış Anneleri adı altında bir grubun Mecliste olduğunu -ki o görüşme tarihinden bir hafta önce- benimle de görüşmek istediklerini ifade ettiler. O gün ben çok yoğunum ve kendilerine dedim ki: Bugün çok yoğunum, konu nedir? Yani dediler ki: “Genel birkaç konuları var.” vesaire. Olur, görüşebiliriz fakat bugün olmaz, başka bir güne olabilir ama bu konuyla ilgili bana yazılı olarak görüşülmesi istenen hususlarla ilgili bilgi verilsin dedim. Bunun üzerine arkadaşlara da birkaç kere sordum çünkü devamlı yurt dışına da çıktığım için, gelip gelmediğini sordum. Görüşme günümüzden bir gün öncesi gece... Arkadaşlarımız burada, sekreteryamıza gelen bilgiler var, Mecliste de bu konuda bilgi verdim.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Bizim sekreteryamıza “yoğun” dediler.

BAŞKAN – Bakın, yani eyvallah, ayrı konu, sonuçta neticeyi değiştirmeyiz, onu da söyleyeyim ama onu da izah edeceğim. Şimdi, ondan sonra bu konularla ilgili metni okudum, baktım ki bunların tek gündemi Öcalan’ın tecridi meselesi, evet ama sonuçta siz şu anda onu diyorsunuz ama arkadaşlarımız öyle bir bilgi vermedi. Meclisteki protokolleri bir takip edin lütfen, farklı farklı şeyler konuşuldu, baktılar ki işin içinden çıkılmayacak “Evet, durum buydu.” dediler. Ben de bu konuyla ilgili şunu söylüyorum, hatta şu polemigi yaptılar: “Bilmem şuradan talimat almış, buradan talimat almış.” Ki böyle bir konuda benim kimseye bir şey sorma ve talimat alma gibi bir pozisyonum da yok, onu da söyleyeyim. İnsan hakları konularıyla ilgili ne kadar hassas olduğumu takdir edersiniz, etmezsiniz ayrı bir mesele fakat söz konusu Öcalan olunca benim için durum değişir.

Şu da var: Benim en fazla ağrıma giden, arkadaşlarınıza da söyledim, aynı gün arayıp bizzat söyledim, dedim ki: Bakın “Barış Anneleri” adı altında bir grubun, barış ve anne... Her gün bu ülkede sonuç itibarıyla bu, tecrit altında olduğunu iddia ettiğiniz kişinin iradesinin neticesinde insanlar katlediliyor.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Öcalan barışı getirdi de şu an tecrit iradesi başka bir şeyi getiriyor.

BAŞKAN - Tabii, tabii, mutlaka, eyvallah!

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Farklı şekilde düşünüyorsunuz.

BAŞKAN – Tabii ki farklı düşüneceğiz, orada bir sıkıntı yok zaten onu beyan ediyorsunuz, bir problem yok. Fakat şu var: Ben yine ne barış-anne ne de böyle bir olayı birbiriyle bağdaştıramadığımı, sonuçta barış için harekete geçmesi gereken insanların ilk önce terör örgütüyle gidip uğraşmaları gerektiğini, özellikle “anne” vasfını taşıyan insanların da bana göre daha öncelikli görevleri olduğunu, her gün bu ülkede onların yavruları yanında çocukların katledildiğini, bunların kendileri için...

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Kendi yavruları da katledildi.

BAŞKAN – Kendi yavruları katlediliyorsa o daha bir üzücü çünkü sonuçta kendi yavruları varken neticede bir terör örgütünün liderinin meselesini benimle görüp görüşmesinler.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Çözümün nasıl bir sonuç getirdiğini biliyoruz Sayın Başkan.

Bu konuyu uzatmayacağım.

BAŞKAN – Müsaade buyurun.

Ben de kendilerine, böyle bir konuyla ilgili görüşmeyeceğimi beyan ettim, bu konuda da kararlıyım zaten bunu da kamuoyuna da ifade ettim; olay bundan ibaret. Bununla ilgili de daha fazla bu işi büyütmenin gereği olduğunu da düşünmüyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Tutuklu milletvekilleriyle ilgili ne düşünüyorsunuz Başkanım?

BAŞKAN - Tutuklu milletvekilleriyle ilgili meseleyi ifade ettiniz, bugün bir başvurunuz da geldi. Bu konularla ilgili, bu meselelerin teknik düzeyde olabileceğini fakat bu konuların maalesef, ülkemizde genelde propaganda malzemesi hâline dönüştürüldüğünü, bu sebepten dolayı da benim de hassasiyetlerimin olduğunu ifade ediyorum. Prensip olarak hiçbir milletvekilimizin tutuklu olmaması gerektiği hepimizin üç aşağı beş yukarı ortak kanaatidir. Ama milletvekili olması vasfı da kişinin sonuç itibarıyla yargıdan beri olmadığı, herkesin tabii olduğu muameleye onların da doğal olarak tabii tutulması gerektiği hususu da bizim dışımızda bu ülkenin hukuk sisteminin netice itibarıyla gerektirdiği hâl olarak da önümüzde duruyor; bunu da özellikle ifade etmemiz gerekiyor. Ama bunun ötesinde, Burcu Hanım da devamlı yazıyor, bu meseleyi yani özellikle kendi durumu, oradaki şartlarla ilgili meseleyi de takip etmeye çalışıyoruz. Tabii ki arkadaşlarımızın sonuçta hâllerini...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Burcu Hanım şu anda tutuklu mu, hükümlü mü?

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Hüküm kesinleşmedi henüz.

BAŞKAN – Evet, hüküm kesinleşmedi, bir hüküm var ancak kesinleşmedi, dolayısıyla tutuklu yargılanıyor. Başka bir şey de var yani yürüten başka davalar da var bildiğim kadarıyla. Böyle bir süreç işliyor.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Yani sonuç olarak Başkanım gitmiyoruz herhâlde hassasiyetinizden dolayı.

BAŞKAN – O konuyla ilgili ben bir...

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Sizin tavrınız şöyle Başkan...

BAŞKAN – Müsaade buyurun ama... Müsaade buyurun.

Ben o konuyla ilgili bir karar ifade etmedim, kanaatimi ifade ettim, bu meselelerle ilgili zaten...

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Sizin kanaatiniz Komisyonun kanaati gibi oluyor ama siz ne dersiniz...

BAŞKAN – Estağfurullah...

Benim öyle bir yönetim tarzım yok. Ben bu meselelerle...

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Tam da şunu yapıyorsunuz: “Tecritle ilgili benim görüşüm bu; bu kesin.”

BAŞKAN – Ha, o kesin, onu söyleyeyim, o konuda hiç şeyim yok.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Devam edin Başkan.

BAŞKAN – Edeceğim zaten.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – On beş yıl sonra hep beraber görürüz, gördük zaten sonuçlarını, bugünün de sonuçlarını görürüz.

BAŞKAN – Bir de şu var: Bakın çözüm süreci, bilmem terör örgütüyle görüşülmesi konusunda ilgili ikide bir aynı şeyleri söylüyorsunuz. Terör örgütüyle görüşülmesi hususu başka, terör örgütü vasfı başka. Yani birileriyle bir konu görüşüldü diye onların terör örgütü vasfı ortadan kalkmıyor ki. Dolayısıyla, sonuç itibarıyla bu konularla ilgili...

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Gereğini de çok iyi biliyorsunuz Başkan. Bu mesele sıradan bir isimle bile olsa siz Komisyon Başkanısınız, böyle bir tavır ortaya koyamazsınız.

BAŞKAN – Fazlasıyla görüşüldü diye düşünüyorum, ben bu konuyla ilgili teşekkür ediyorum.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Artık hassasiyetinizi de kabul etmiyoruz, bu vekil arkadaşlarımızla ilgili en azından iki cümle kurabilirdiniz.

BAŞKAN – Özür dilerim unuttum, ben o gün burada olmadığım için de... Ki konuyu bilmiyordum, konuyu bilseydim arkadaşlarımıza da yönlendirmezdim onu da belirtiyim. Kendilerinden de bu sebepten dolayı özür diledim zaten, konuyu öğrendikten sonra buna rağmen kendilerine yönlendirmiş olmam hususu beni üzdü ve Orhan Bey’e özellikle yönlendirmiştim, Fatma Hanım’a demiştim kendileri burada değillerdi. Orhan Bey’e sormuştum, o da kabul etmişti fakat ilgili kişiler Orhan Bey’le görüşmek istemediler. Oradan da anladım ki burada başka bir dert var, sonuçta ortamı, İnsan Hakları Komisyonunu kendi propagandaları için de kullanmak istiyorlar. Hatta ve hatta ben o insanların bu konularla çok fazla ilgili olduğunu da düşünmüyorum. Onların birileri tarafından yönlendirildiğini dolayısıyla sonuç itibarıyla...

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Siz gerçekten şu anda önyargılısınız, bu kabul edilemez.

BAŞKAN – Kendi çocuklarının meselesiyle ilgilensinler.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Başkanın kanaatlerini açıklama hakkı yok mu ya!

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Anneler de buradaydı, çocuklarını kaybeden, bu işten acı çeken insanlar buraya gelip görüşlerini paylaşmak istediler. Bir yönlendirilme vesaire hiçbir şey yok.

BAŞKAN – Ben inanm bir insanın, kendi çocuğu öldürülmüş bir kişinin terör örgütünün başıyla ilgili bir meseleyi... Benim ahlakım algılamıyor sonuçta, anlamıyorum.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Siz onları anlayamazsınız, anlamıyorsunuz.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum. Dolayısıyla...

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Ben bu konuda bir şey...

BAŞKAN – Bence bu konuyu uzatmayalım, müsaade buyursanız sonuç itibarıyla konuyla ilgili ben cezaevleri...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Orhan Bey’in de söyleyecekleri anlamlı ve değerli olabilir Sayın Başkan, Komisyon Başkanı olarak.

BAŞKAN – Şimdi Orhan Bey söz istedi, Veli Ağbaba söz istedi.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Cezaevleriyle ilgili bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN – Bakın şöyle yapalım: 2 kişiye söz verelim, ondan sonra kapatıyoruz ve ben sorularla ilgili Cezaevleri Genel Müdürüne söz vereceğim. Bu konuda tutumumuzu karşılıklı olarak ifade ettik diye düşünüyorum.

Buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Mardin Milletvekili Orhan Miroğlu'nun, Komisyon Başkanı Mustafa Yeneroğlu'nun yaptığı açıklamasındaki ve Batman Milletvekili Ayşe Acar Başaran'ın alt komisyonların çalışmalarına ilişkin görüşmede yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Şimdi, değerli arkadaşlar, benim de bu konuyla ilgili söylemek istediğim şu: Başkan o gün yani Barış Annelerinin Mecliste olduğu gün bizi aradı ve kendisinin burada olmadığını, benim görüşmemi istedi. Biz de Filiz Kerestecioğlu Vekilimizin makamını aradık ve kabul edebileceğimizi, görüşebileceğimizi söyledik. Şimdi siz Başkana diyorsunuz ki: “Siz onları anlayamazsınız.” Ama herhâlde bu Mecliste onları anlayacak birisi varsa o da benim.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Öyle mi!

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Evet, öyle.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Sadece sizsiniz yani, tabii!

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Evet.

Onların hikâyesini yazmış ve o hikâyeleri yazarken karşılıklı anlamış birisiyim ben. Dolayısıyla onlar da bunu çok iyi biliyorlar ama maalesef, o içinde buldukları ideolojik kuşatma...

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – İdeolojik kuşatma değil.

BAŞKAN – Hanımefendi lütfen...

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Ben yanlarındaydım.

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Dinleyin biraz ya.

Bakın kendi hikâyelerini yazmış ve o hikâyelerin binlerce insana ulaşmasını sağlamış bir milletvekiliyle görüşmek istemediler Barış Anneleri.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Komisyon Başkanıyla görüşmek istediler, kendi muhatapları olarak onu görüyorlar.

BAŞKAN - Hanımefendi böyle olmaz ki sonuçta...

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Komisyon Başkanı yoktu o gün burada.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Bana bakarak konuşuyor. Kuralım mahkemeyi...

BAŞKAN – Hayır, lütfen...

Kusura bakmayın ya bu tarzda olmaz.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Bu tarz... Bana bakarak konuşuyor.

BAŞKAN – Hanımefendi, siz söylemek istediğinizi söylediniz sonuç itibarıyla. Müsaade buyurun da başka arkadaşlarımız da konuşsun.

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Bakın, bu Barış Annelerinin temel şey yaptıkları alan Cumartesi Anneleri. Tabii ki o Cumartesi Annelerinin yaşadığı acıyı herkes biliyor ama bu Cumartesi Anneleri ya da Barış Anneleri -ne diyeceksek- İnsan Hakları Komisyonu Başkanıyla görüşmek için sizin o sözünü ettiğiniz, kendi evlatlarının acılarını barındıran, o yası ifade eden dosyalarla gelmediler buraya; bundan da çok eminiz. Siz zaten bunu söylemediniz, siz dediniz ki: “Öcalan üzerindeki tecrit.” Öcalan üzerindeki tecrit politik bir meseledir. Bunu çok iyi biliyorsunuz. Öcalan üzerindeki tecrit de bu ülkeye barış falan getirmedi.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Savaş getirdi, doğru!

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Öcalan üzerindeki tecrit, şehirlere binlerce militanın gelmesini sağladı, bu tecridin kalkması onu sağladı. Yani o yüzden mantığını biraz gözden geçirin.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Tecrit... Bu konuyu sizinle tartışabiliriz.

BAŞKAN – Lütfen ya, olmaz ki bu şekilde.

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Öcalan üzerinde tecrit yoksa bu ülkede barış falan olmuyor Hanımefendi, maalesef olmuyor. Olmadığını hendekler faciasında gördük.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Karşılıklı, bana dönüp cevap veriyor.

BAŞKAN – Hayır, siz yapıyorsunuz.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Ben yapmıyorum, bana dönüp cevap veriyor, o zaman size baksın.

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Dolayısıyla Barış Annelerinin 30 tane hikâyesini 30 anneye bizzat görüşerek on yıl önce röportajlar gerçekleştirildi ve o kitap da Türkiye’de tek, ikinci bir kitap yazılmadı. Yazın yani oturun, onları anlamaya çalışın, sizler bunu yapabilirsiniz. Niye yapmıyorsunuz?

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Sayın Milletvekili, ben onu yaşayan birisiyim.

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Anladım da, onlar bu Mecliste onları en iyi anlayabilecek insanlardan birisi olduğumu biliyorlardı. Ama tabii ki PKK'nin infaz listesinde bir adamla görüşmek istemezler, görüşemezler çünkü öyle bir iradeleri yok; bunu da çok iyi biliyoruz.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – İyi ki görüşmemişler!

MEHMET METİNER (İstanbul) – Kimse bize maval okumasın!

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Bu yüzden yani bu Komisyonun asıl işlevini böyle istismara açık hadiseler hâline getirmeyin, gerek yok. Bu Komisyon ihlallerle ilgili bir komisyondur, bu Komisyon Barış Annelerinin getirdiği “Evlatlarımız kayboldu, bu evlatlarımızın bulunmasını istiyoruz.” gibi bir fikre açık bir komisyondur. Ama “Abdullah Öcalan siyasi misyonunu yeniden kazansın.” Bu, Barış Annelerinin işi değil. Bu, başka grupların işidir.

Kaldı ki hiç merak etmeyin, Abdullah Öcalan'la gerektiği zaman bu devletin istihbarat örgütleri görüşüyor ve hiçbir zaman Abdullah Öcalan'ın üzerindeki tecrit sırf Barış Annelerinin çabaları sonucu ortadan kalkmış bir tecrit değil. Siyasi konjonktür, siyasi şartlar gerektirdiği zaman Abdullah Öcalan'la devlet görüşmüştür ve belli süreçler başlamıştır, Oslo'dan ne bileyim “çözüm süreci” dediğimiz sürece kadar, hadise budur. Dolayısıyla o annelere siz de tavsiye edin, deyin ki: Yaşadığınız acıyı Komisyona taşıyın.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Tavsiyemizi ederiz, bir daha sizinle görüşmezler.

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Abdullah Öcalan yeniden siyasi misyon alsın, sizin göreviniz değil sevgili annelerimiz deyin. Bunu diyebilirsiniz, hakikaten Komisyonumuz o annelere çok faydalı işler yapabilir. O hikâyelerin mutlu sonla... Hiç değilse çocuklarının akıbetinin ne olduğunu öğrenebilirler, belki onlara...

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Ben niye “Barış Anneleri” diye bir dernek kuruldu, niye bu derneğin adının “Barış Anneleri” olduğunu biliyorum.

BAŞKAN – Hanımefendi yaptığınız şimdi...

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Ama bakın, bu üslup mu yani şimdi, bu üslup mu? Konuşmaya bile dayanamıyorsunuz yani.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Biz cevap vermeyelim mi? Sabahtan beri bana bakıp konuşuyorsunuz, şunu yapın, bunu yapın diye

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Evet öyle. Barış Annelerinin görevi Abdullah Öcalan'a yeni siyasi misyon yüklemek değil. Barış Annelerinin görevi, Barış Annelerinin acısı, yası; o yası, acıyı Komisyonumuzun huzuruna getirmeyi gerektiriyor. Bu konuda onlara yardımcı olursanız çok iyi olur, biz de yardımcı oluruz.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Ağbaba.

2.- Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın, Komisyon Başkanı Mustafa Yeneroğlu'nun yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

VELİ AĞBABA (Malatya) – Ben bir iki ilave yapmak istiyorum. Bir de bu milletvekili ziyaretlerinizde Berberoğlu ziyaretinde, Maltepe Cezaevi ziyaretinde ısrarcı olduğumuzu grubumuz adına söylemek istiyoruz. En kısa sürede Maltepe Cezaevi ziyaretini Cezaevi Alt Komisyonundan talep ediyoruz, siz de bu...

BAŞKAN – Başvurunuzu aldık, değerlendireceğiz inşallah.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Israrcıyız.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Hemen bitiriyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Ben biraz önce birkaç cezaevini övdüm, birkaçını da eleştirdim. Maltepe Cezaevine de özel bir övgü yapmak lazım, oradaki bütün personelin, müdürlerin de olağanüstü gayret ettiklerini söylemek istiyorum; bu konuda da sizin bilginiz olsun.

Bir de bu Mehmet Altan ile Ahmet Altan aynı cezaevinde kalıyorlar, aralarında bir koridor var. Biliyorsunuz, kardeşlerin görüşme hakkı var ama cezaevine girdiğinden beri görüntürlenmemiş Mehmet Altan ve Ahmet Altan; onu da söylemek istedim.

Bir de tabii, bu cezaevi idaresinin elinde değil OHAL nedeniyle, kanun hükmünde kararname nedeniyle ama FETÖ'den yargılananlarla ilgili, avukat haftada bir saat, infaz koruma memurunun yanında ve kamerayla konuşabiliyor. Yazma hakları hiç yok, Mehmet Altan ve Ahmet Altan'ların, o cezaevinde yatan gazetecilerin, geçtiğimiz hafta ziyaret ettik. Yazma hakları yok, mektup yazma yasağı var, avukat görüşü yok ya da bir saat ve hiçbir etkinliğe katılmıyorlar bunlar. Örneğin, bu iddianameleri okuma şansları yok, kendi iddianamelerini; böyle bir sıkıntıları var, onları da size aktarmak istedim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

III.- KONU (Devam)

A)DİĞER KONULAR (Devam)

5.- Alt komisyonların çalışmalarına ilişkin görüşmeler (Devam)

BAŞKAN - Şimdi, bu konularla ilgili yani biraz sonra raporumuza geçeceğiz çünkü birçok soru vardı veyahut da soru olarak algılanabilecek hususlar vardı, bu meseleyle ilgili Adalet Bakanlığı Müsteşar Yardımcımız Sayın Şaban Yılmaz veya kendileri takdir etsinler, Cezaevleri Genel müdürümüz söz almak istiyorlarsa buyursunlar.

Buyurun Şaban Bey, hoş geldiniz.

ADALET BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI ŞABAN YILMAZ – Sayın Başkanım, sizleri ve kurul üyelerini ekibim adına saygılar sunuyorum.

Tabii bizler cezaevlerindeki tüm işlemleri yasal mevzuat çerçevesinde yapmaya çalışıyoruz. Zaten mevzuatımız, hepinizin bildiği gibi, 2005 yılından sonra yenilendi, tamamen yeni İnfaz Kanunu getirildi ve yapılması gereken değişiklikler de varsa bunlar da yapılıyor. Tabii, cezaevlerimiz aynı zamanda her türlü denetime açık. Bu kanunlarla beraber getirilen yeni kurumlar da oldu, işte izleme kurulları var, Adalet Bakanlığı Teftiş Kurulu var, ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşların denetimine tabi, yine bu Komisyonun, İnsan Haklarını İnceleme komisyonunun da incelemesine tabi ve Bakanlık olarak tabii bu kurumlardan gelen tüm raporları bizler değerlendiriyoruz.

Ayrıca, bireysel olarak da başvuru olduğunda Bakanlık olarak, Genel Müdürlük olarak gerekli işlemler yapılıyor. Tabii, işkence ve kötü muameleyle ilgili iddialar eskiden çok olurdu ancak 2000'li yıllardan sonra bu konuda çok önemli düzenlemeler yapıldı, çok önemli çalışmalar yapıldı, hem yasal düzenlemeler yapıldı, cezalar çok ağırlaştırıldı. İdare olarak da Bakanlık olarak da bu konuda çok önemli kararlar alındı. Bu konuyla ilgili herhangi bir ihbar veya şikâyet geldiğinde, kesinlikle

bizler Bakanlık olarak, Genel Müdürlük olarak bu konuda tavizsiz yani çok hassasız bu konuda. Ne gerekiyorsa yapıyoruz yani personelimizi kayıralım anlamında herhangi bir davamız yoktur, olamaz. Hatta şöyle söyleyelim: 2015 yılında, kötü muamele konu ihbar ve şikâyetler dolayısıyla 225 memurumuz hakkında, 2016 yılında 363 personelimiz hakkında, 2017 yılında bugüne kadar ise 305 personelimiz hakkında gerekli yasal, idari ve adli tahkikat yapılmıştır. Bu konuda, söylediğimiz gibi, kesinlikle biz taviz veremeyiz.

Bunun dışında, tabii fiziki olarak cezaevleri konusunda zorlandığımızı hepimiz biliyoruz. Bu konuları aşmak için uğraşıyoruz. Yeni inşaatlar da var. İnşallah kısa sürede bu konuda ilerleme kaydedeceğimizi düşünüyoruz. Zaten, kanun hükmünde kararnameyle bu konuda Bakanlığımıza yetki de verildi.

Milletvekillerimize davranış konusunda da tabii biz hassasız. Sadece vekillerimiz değil -vekillerimiz tabii bizlerin temsilcileri, milletimizin temsilcileri- ziyarete gelen herkesle ilgili biz hassas olmaya çalışıyoruz. Bu konuda biz müdürlerimizi de uyaracağız, daha dikkatli olmaları gerektiği hususunda kendilerine talimat vereceğiz.

Muğla'yla ilgili, Komisyon raporunu da zaten biz aldık, bunu arkadaşlarla beraber değerlendiriyoruz, yapılması gerekenlerin bir kısmının zaten -ödenek konusunda- gereğini yaptık.

BAŞKAN – Onu görüşeceğiz daha, Muğla'yı ayrıca görüşeceğiz şimdi.

ADALET BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI ŞABAN YILMAZ – Öyle mi efendim? Tamam.

Genel olarak benim söyleyeceklerim bunlar. Genel Müdürümüz de ilave bir şeyler söylemek istiyorsa...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Bu tek tek görüşe ne diyorsunuz milletvekillerinin?

ADALET BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI ŞABAN YILMAZ – Genel Müdürüm, o konuları da açıklayabilirsiniz...

BAŞKAN – Buyurun Sayın Genel Müdürüm.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ ENİS YAVUZ YILDIRIM – Sayın Başkanım, siz ve Komisyonun saygıdeğer üyelerini saygıyla selamlıyorum.

Görüşlerle ilgili olarak ceza infaz kurumlarında kalabalıklaşmadan kaynaklanan uygulama farklılıkları var. Sayın Vekilimizin bu konuyla ilgili yakınmasını not olarak aldık, konuyla ilgili düzenlemeye ilişkin çalışacağız üzerinde ve kısa zamanda mutlaka bir sonuç...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sizin imzanız var, daha önce sizin imzanızla 10 milletvekili 1 mahkûmla görüşebiliyordu, yine sizin imzanızla tek tek görüşüyor; yine sizin imzanızla.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ ENİS YAVUZ YILDIRIM – Biz bununla ilgili, bu uygulamayla ilgili üzerinde çalışacağız, varsa bir sıkıntı onu gidermeye gayret edeceğiz.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Var, defalarca ilettim bunu size.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ ENİS YAVUZ YILDIRIM – Anlaşıldı Sayın Vekilim.

Hak ihlali iddialarıyla ilgili olarak Sayın Başkanım, daha evvel de Komisyonunuza bu hususlarla ilgili bilgi arz ederken, Genel Müdürlük olarak gelen... Az önce Sayın Müsteşarımızın da ifade ettiği gibi, Komisyonun bu konudaki tespitleri zaten iddia değildir, tespittir. Bunlarla ilgili konuları çalışıyoruz. Bunun dışında gelen iddialara ilişkin detaylı incelemeyi yapıyoruz. Ancak, burada özellikle kurumsal bir tespiti de bu işle ilgili olan Sayın Komisyonunuza arz etmekte yarar görüyorum.

Şimdi, bizim Genel Müdürlük olarak temel görevimiz, mahkemelerce verilen hürriyeti bağlayıcı cezaları yine önceden belirlenmiş kurallara göre infaz etmektir. Yani gelen kişi, grup ya da örgüt ismine bakmaksızın, belirlenmiş güvenlik segmentlerini ve infaz segmentlerini uygulama gibi bir görevimiz var. Ancak sizlerce de malum olduğu üzere, terör örgütleri, terör örgütlerinin mensupları cezaevlerine girdiklerinde örgütle irtibatı kesmiyorlar. Burada bireysel olarak cezalarını infaz etmek üzere değil, örgütün ceza infaz kurumunda emrettiği faaliyetleri burada yürütmek üzere giren bir yapıyla karşı karşıyayız, tüm terör örgütleri için; DAİŞ de böyle, PKK da böyle, FETÖ de böyle. Böyle olunca, biz bir taraftan bireysel insan haklarıyla ilgili uygulamalarımızı korumaya çalışırken bir taraftan Batı infaz hukuklarında da gittikçe önem kazanan radikalleşmenin önlenmesi noktasında çalışmalarımızı sürdürmeye gayret ediyoruz. Bu noktada, özellikle yeni açılan ceza infaz kurumlarında âdeta bir güç yarışı olduğunu görüyoruz. Şunu arz etmeye çalışıyorum: Yeni ceza infaz kurumlarımızı açtığımızda, buradaki uygulamaları -tüm örgütler için bunu arz ediyorum- kendi örgütsel işleyişlerini kolaylaştıracak hâle getirinceye kadar yoğun bir şikâyet taarruzu altında kaldığımızı görüyorum. Bunu arz ederken de şunu ifade etmiyorum: Buradan gelen şikâyetler mutlaka bu maksatlı şikâyetlerdir demek istemiyorum. Her bir şikâyetin bizim için araştırmaya değer, incelemeye değer, arkası araştırılması gereken şikâyet olduğu tespitinin dışında olarak bunu yüksek heyetinizin bilgilerine arz etmek istiyorum, böyle bir gözlemi arz etmiş oluyorum.

Bunun dışında, Sayın Müsteşarımızın ifade ettiği hususlara ekleyeceğim bir husus yok.

Yüksek heyetinize arz ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

B) ALT KOMİSYON RAPORLARI

1.- Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonunun Muğla Açık ve E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu

BAŞKAN – Şimdi, diğer bir konumuza geçiyoruz.

Değerli üyelerimiz, gündemimizin 2'nci maddesi olan Muğla Açık ve E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu'nun görüşülmesine geçmiş bulunuyoruz.

Öncelikle, Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonuna bu incelemeyi gerçekleştirdikleri için teşekkür ediyorum. Umuyorum ki tespit ve önerileri cezaevlerindeki şartların geliştirilmesine, olası hak ihlallerinin önlenmesine katkı sağlayacaktır. Bu konuyla ilgili öncelikle Sayın Metiner'e söz vermek istiyorum, akabinde de ilgili arkadaşlara, söz almak isteyenlere ve yine Adalet Bakanlığımızın değerli temsilcilerine söz vereceğiz.

Buyurun Sayın Metiner.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Raporumuzda her şey yazılı, fazla söze gerek yok. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğümüze, ilgili genel müdür yardımcılarımıza katkılarından dolayı teşekkür ediyorum, her konuda, her zaman bize yardımcı oluyorlar, bütün taleplerimizi de anında gerçekleştiriyorlar. Komisyon Başkanı olarak, tutanaklara geçmesi açısından bu teşekkürü yapmayı bir borç biliyorum.

Ben raporumuzda belirtilen talepler doğrultusunda da gerekli iyileştirmelerin yapılacağını varsayıyorum. Tabii ki zor dönemden geçiyoruz. Yeni cezaevi inşa sürecimiz var, mevcut cezaevlerimizin kapasiteleri ortada, aslında yıkılıp yapılması gereken cezaevlerimiz. Açık cezaevimiz... Hani palyatif bir çözüm olsun diye ben bir bütçe talebinde bulunmuştum, inceleme anında sağ olun, hemen karşılamıştınız, bu konudaki duyarlılığınız için teşekkür ediyorum. Ama bizim teklifimiz, keşke yıkılsa, yeniden yapılsa. Eskiye tamir etmek o kadar zor ki. O yüzden ekside ısrar siyaseten de çok yanlış. Hep

yeniyi talep etmek lazım çünkü yeninin koşullarına göre cezaevlerinin dizayn edilmesi gerekiyor, buna kapalı cezaevlerimiz de dâhil. Mümkünse planımızı alırsanız, bu cezaevinin yıkılıp yenisinin yapılması için... Kaç yıl sonra olur onu bilemem ama bunu gündeminize almanızda hassaten yarar görüyorum.

Ayrıca, Sevgili Başkan, bir şey söylemeyi unutmuştum, geçen hafta kadın tutuklu ve hükümlülerle ilgili, çok duyarlı sivil toplum kuruluşlarımızla, kadın temsilcilerden oluşan sivil toplum kuruluşlarımızla ilgili bir toplantı yapmıştık, bir görüşme talepleri olmuştu kadın tutuklu ve hükümlülerin ped ihtiyaçlarıyla ilgili. Sağ olsun, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürümüzle görüştüm, onu anında çözdüler. Bu konudaki hassasiyetleri dolayısıyla da kendilerine teşekkür ediyorum. Aslında çözülmüş bir meseleydi ama birtakım bürokratik engellemeler dolayısıyla yer yer, lokal olarak aksayan bir meseleydi. Genel Müdürümüz anında yeni bir talimatla bu işi çözeceğini söyledi, çözdüğünü de biliyorum.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Ücretsiz olarak dağıtılacak mı bütün cezaevlerinde?

MEHMET METİNER (İstanbul) – Evet ücretsiz, tüm cezaevlerinde ücretsiz. Hatta kendileri bana söylediler “Bu konudaki talimatımı yineliyorum ama olur ki lokal birtakım şikâyetler olursa onu da anında bana bildirin, gereğini yapayım.” diye. Ben de sivil toplum kuruluşlarımızın temsilcilerine bildirdim bunu. Onlara, hangi konuda olursa olsun bize anında ulaşabilirsiniz, bütün talepleriniz anında değerlendirilecek diye de söyledim. Onlar çok memnun ayrıldılar ama tabii ki herkesi memnun etmek de mümkün olmuyor, işin doğası gereği.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben Sayın Metiner’e teşekkür ediyorum.

Söz konusu raporla ilgili söz almak isteyen, soru sormak isteyen vekillerimiz varsa buyursunlar. Akabinde Adalet Bakanlığımızın yetkililerine söz vereceğiz.

Buyurun.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Teşekkür ederim.

Bu ücretsiz ped konusunun çözülmesi gerçekten çok mutluluk verici çünkü bize de gelmişlerdi. Çok önemsedikleri bir mevzuymuş çünkü gerçekten cezaevindeki kadınların çok mağdur olduğu bir meseleydi bu.

Bu Muğla Cezaevine o komisyonla beraber ben de gittim. Şöyle bir durum var: Özellikle açık cezaevi gerçekten fiziki olarak çok kötü bir durumda, zaten oradakiler de söyledi. 8, 9 kişi mi bir koğuştaki kalıyordu Sayın Metiner, 6 kişi mi, kaç kişi kalıyordu bir koğuştaki?

MEHMET METİNER (İstanbul) – Yani 3 kişinin kalması gereken yerde bazen 9 kişi, 10 kişi, 11 kişi...

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Özellikle mahremiyet açısından da çok rahatsız olduklarını söylediler.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Kesinlikle.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Ben, en kısa zamanda çözülmesi gereken bir durum, nasıl çözülür onu bilemiyorum ama...

İkinci olarak da kadınların birtakım yine özel talepleri vardı, özellikle kozmetik malzemelerinin kantinde satılması ve ucuz olması. Yani bunu çok... Bir de açık parfümün satılması yani bunu çok istedikleri...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Raporumuzda var o.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Biliyorum ama özel olarak bir daha söylemek istiyorum.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Okudun değil mi raporu?

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Okudum, okudum raporu, gördüm, orada var.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Tamam, teşekkür ederim.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Özel olarak bir daha, bence, hani bunun üzerinde durulabilirse çünkü gerçekten önemsedikleri bir konu kadınlar açısından.

Üçüncüsü, raporda yine var bu, özellikle yabancılarla ilgili temizlik malzemelerinin sağlanması. Belki, yabancılarla ilgili nasıl yapılabilir bilmiyorum ama çünkü çoğunun ailesi de burada olmuyor yani her ne suç işlenirse işlensin fark etmiyor, aileleri burada olmuyor ve kendi temel ihtiyaçlarını da karşılayabilecek durumda olmuyorlar. Bizim gittiğimizde üçünü gördük biz ve on beş gündür banyo bile yapamamışlardı; sabun yok, temizlik malzemesi yok ama bunun yanında kişisel ihtiyaçlarını giderebilecekleri bir şey de yok yani kıyafet, üst baş. Nasıl bir çözüm getirilir bilmiyorum ya da çözümü var mı, bu konuda nasıl bir politikanız var bilmiyorum. Cezaevleri herhâlde örgütlü suçlarda birazcık da korkuyorlar “Yardımcı olursak yanlış anlaşılırız.” diye. Belki bu konuyla ilgili de acil bir çözüm olursa iyi olur çünkü hani gerçekten temel insan ihtiyaçlarını da gideremeyecek durumdadır.

Genel olarak, bunun haricinde benim raporla ilgili söyleyeceğim çok bir şey yok. Muğla Cezaevi, dediğim gibi, genel itibarıyla birçok cezaevinden daha sıkıntılıydı.

Pardon bir şey daha... Çok sıkça söyledikleri, hastane, sevk meselesi, yine raporda var ama orada özellikle doktorlardan da çok şikâyetleri vardı. Yine raporda var ama belki sadece bu konuyla ilgili olarak orada özel yani sürekli bir doktor istihdam edilebilir mi bilmiyorum ama galiba bu konuda bir ihtiyaç vardı, belki bütün cezaevleri açısından çünkü bütün cezaevleri açısından üç gün ya da dört gün kalıyorlar. Hani, belki bütün cezaevleri...

MEHMET METİNER (İstanbul) – O da raporumuzda var.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Yok, yok, raporumuzda var.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Uzman doktorlardan birinin haftanın belirli günlerinde gelmesi...

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Sayın Metiner, raporda var ama ben de ifade edeyim diye söyledim zaten.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Tamam, çok teşekkür ediyorum.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Rapora da bir şey söylemedim fark ettiyseniz.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Arada bir takdir et de bari şevkimiz artsın bizim Ayşe Acar Başaran.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Bakın, önce sizin ped konusunda iyi bir iş yaptığımızı söyledim.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Allah razı olsun.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Ama tabii ki eleştireceğiz yani iktidar partisinin Komisyon Başkanısınız.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Şevkimizi kırmayın ki hep birlikte çok anlamlı şeyler yapalım.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Şevkiniz çok çabuk kırılıyor.

Bu konular biraz hassas konulardı, bu hastane mevzusu özellikle. Yani genel bir çözüm gerektiren bir mevzu, sadece Muğla Cezaevi açısından değil, bütün cezaevleri açısından. Belki tekrar bu konuyla ilgili bir değerlendirme yapılabilir diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Aydın Ünal Bey söz istemişti.

Buyurun.

AYDIN ÜNAL (Ankara) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Muğla Cezaevi incelemesinde ben de Komisyon üyesi olarak bulundum. Hem raporda ilgili detaylar var hem arkadaşlarımız ifade ettiler sorunları. Birkaç koşu girdik vaktimiz elverdiğince. Adli suçların olduğu koşular vardı, çocukların bulunduğu koşular vardı, PKK'lı sanıkların bulunduğu koşular vardı ki özellikle bu sanıklar Muğla'da çok kanlı bir saldırının hazırlığıyla itham edilen sanıklardı. Onları oraya getirdiği iddiasıyla bulunan yabancı, Suriyeli sanıklar vardı. Hepsinin koşularına girdik, incelemelerde bulunduk, burada özellikle Sayın Alt Komisyon Başkanımız Mehmet Metiner gerek cezaevi yöneticilerine gerekse oradaki sanıklara çok net bir şekilde ilkelerimizi ifade ettiler. Neyle suçlanıyor olurlarsa olsunlar, haklarındaki hüküm ya da iddia ne olursa olsun, bu insanlar tutuklandıkları andan itibaren, bizim cezaevlerimize girdikleri andan itibaren devletin gözetimi altındadırlar ve en temel haklardan, insan haklarından yararlanmaları onların en tabii hakkıdır.

Biraz önce Şenal Hanım çok değerli bir katkıda bulundu. Ben yeni bir tartışma başlatmak istemiyorum. Bizim farklı siyasi görüşlerimiz olabilir, farklı yaşam tarzlarımız olabilir, farklı ideolojilerimiz olabilir, birçok konuda farklı düşünüyor olabiliriz ama insan hakları meselesi bunlardan tamamen ayrı ele alınması gereken bir mesele. Türkiye'de insan haklarının standartlarının yükselmesinin veya bu mücadelenin başarıya ulaşmasının önündeki en büyük engelin meseleye ideolojik bakılması olduğunu düşünüyorum. Yani Almanya adına ajanlık yaptığı iddia edilen birisinin haklarının diğerlerinden ayrılıp öne çıkarılması, birtakım milletvekillerine elbette üzülmüyoruz, tasvip etmek mümkün değil ama diğerlerinden ayrılarak öne çıkarılması, bugün Türkiye'de 50 bin insanın ölümüne neden olmuş bir teröristbaşının haklarının diğerlerinden ayrılıp öne çıkarılması ve buna benzer birtakım DHKP-C'li militanların, sempatanların haklarının öne çıkarılması insan hakları mücadelesine ciddi şekilde zarar veren hem de on yıllardır zarar veren bir durum. Bundan mutlaka sıyrılmamız gerekiyor. Muğla Cezaevine girdiğimiz zaman ilk girdiğimiz koşu bir çocuk koşuydu, 13 yaşından 17 yaşına kadar 5 çocukla karşılaştık, yürek parçalayıcı bir manzaraydı. Cezaevi şartları açısından değil yani hani o "kader mahkûmu" dedikleri, belki arkadaş kurbanı olarak, belki başka saiklerle oraya düşmüş çocuklarla karşılaştık. Şimdi, PKK'lı tutukluları ya da diğer tutukluları öne çıkarıp bu çocukları görmezden gelmek bu çocuklara karşı çok büyük bir haksızlıktır. Bu meseleyi bir bütün olarak, blok bir mesele olarak ele almamız gerektiğini düşünüyorum. Bu hem insani bir konudur hem de vicdani bir konudur. Bunu belirtmek istedim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Yine, sizden sonra İstanbul Milletvekilimiz Gamze Akkuş İlgezdi Hanımefendi söz istemişti.

Buyurun.

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – Teşekkür ederim Başkanım.

Ben öncelikle Sayın Metiner'e teşekkür ediyorum. Ped konusunda, bana da gelmişti bu grup. Dolayısıyla sorunun çözülmesine çok mutlu oldum.

Onun dışında, ikinci konu: Bakırköy Cezaevini ziyarette yaşamıştık ama şimdi Muğla'nın raporunu okuduğumda da gene dikkatimi çekti. Acaba, ne kadar yaygın, bilmiyorum ama genelde sağlıkla ilgili hizmet verilecek cihazların paslanmış, eski ya da bozuk olduğunu gözlemlemiştik Bakırköy'de, o sorun orada çözülmüş ancak muhtemelen, İstanbul'da, Bakırköy'de buysa oradaki cezaevlerinde bu ihtimallerin olduğunu düşünüyorum. Bununla ilgili.... Çünkü sağlık hizmeti verirken aslında sağlıklı bir hizmete dönüşüyor bu. Özellikle kadın doğum cihazları falan çok kötüydü, paslanmıştı, diş hekimliği cihazları böyleydi. Dolayısıyla bununla ilgili de ben bir çalışma yapılmasını ya da gidilen yerlerde özellikle dikkate alınmasını öneriyorum ve rica ediyorum.

Bunun dışında, size bir dilekçeyle yazdım bu annelerinin yanında kalan çocuk mahkûmlarla ilgili. Onun da gündeme gelmesini özellikle rica ediyorum çünkü gerçekten bir dram orası da, yaşanan tablo, gözümüzden kaçan bir tablo olarak belki.

Bir de 70 bine yakın öğrenci eğitim haklarından mahrum. Bakanlıktan bize gelen yazıda 70 bine yakın öğrenci olduğu belirtiliyor. Bununla ilgili, sınava girmeleri, kayıtlarıyla ilgili neler yapılabilir? Bunun da ben gündeme alınmasını ya da yorumlanmasını rica edeceğim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Şenal Hanım söz istemişlerdi.

Buyurun.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Ben iki küçük noktada soru da yöneltmek istiyorum ve çözüm olarak ne yapılabilir. Birincisi, bu giderek cezaevlerinde yabancı tutuklu, yabancı uyruklu ve farklı dille konuşan tutuklular hatta hükümlüler bulunmaya başladılar. Bunlarla görüşün sağlanması konusunda, herhangi bir iletişim konusunda acaba cezaevlerinde tercüman, yeminli tercüman bulundurabilme olanağı var mı? Biz kendimiz gittiğimiz zaman da sorun yaşıyoruz yabancılarla görüşme noktasında ama çok daha önemli olarak, bir Türk avukattan yardım isteyecek muhtemelen, hani dışarıdan bir avukat bulması savunma hakkı yönünden mümkün değil. Bu sebeple, böyle bir şey düşünülüyor mu? Özellikle, Muğla gibi bölgeler turizme de açık bölgeler olduğu için buralarda yabancıların suç katılmaları çok sayıda gündeme gelebilir. Bunu bir öneri olarak... Böyle bir şey düşünüldü mü? Geçici bir çevirmen değil, yeminli, güvenilir, ilişki sırasında tarafsız davranabilecek çevirmenleri konuk etmek, sürekli bulundurmak ya da en azından görüş günleri için davet etmek olanaklı mı?

Muğla Cezaevinde 64 kadının olduğu, 11'inin çocuk olduğu söylendi. Çocuk sayısı içinde annesi yanında kalan çocuk da dâhil miydi? 15 mi acaba, 11 eksi 4 mü? Yani bir önemi yok da 11 veya 15 olsun. Bu çocukların da esas çocuk cezaevlerine alınması konusunda, anneleriyle kalmak zorunda olanlar dışında, bir çözüm üretilebilecek mi? Bunu sormak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

İzmir Milletvekilimiz Sayın Altıok söz istemişti.

Buyurun.

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Teşekkür ederim.

Aslında, söz alma ihtiyacımın bir bölümünü Şenal Hanım kapsamış oldu.

Bu cezaevlerinde yabancı tutukluların lisan problemiyle ilgili, özellikle hak savunucularını cezaevinde ziyaret ettiğimizde, şimdi tahliye edildikleri için sorun ortadan kalktı ama bir gündem olarak buraya getirmemiz gerekiyordu eğer tutukluluk hâli devam etseydi. Başkalarının haklarına

yönelik bir saptama olduğu için paylaşmak istiyorum. Elbette, tercümanla çözülmesi gereken bir iletişim problemi olduğu aşikâr ama bunun yanı sıra, örneğin psikolojik bir sıkıntı geçiriyordu Ali arkadaş. Bir tercüman aracılığıyla psikolojik yardım almak da çok olası ve mümkün değil. Dolayısıyla ehil bir düzeyde iletişim kurabileceği lisan bilen bir psikoloğun özel olarak kendisini tedavi amaçlı kabulünün sağlanabilmesi yönünde bir geliştirme ya da bir hak verilebilmesi anlamlı olur diye biz not etmiştik onun ihtiyacı doğrultusunda, bize ilettiği talepler doğrultusunda. Evet, kişisel olarak oradan çıkmış bir şeydir ama önemli bir şey olduğunu düşünerek koymak istiyorum.

BAŞKAN – Onu takip etmiştik, netice almıştık o konuda.

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Evet ama kalıcı, birçok başka yabancı uyruklunun da kendi dilinde belki hizmet alabileceği psikolojik bir yardım olanağının sağlanması anlamlı olur.

Bir de temel eğitimle ilgili bir ihtiyaç olduğu aşikâr ama bunun yanı sıra, özellikle hüküm giyen insanların o içeride geçirdikleri durumu tekrar topluma kazanım ya da kendilerine de bir katkı sağlamak amacıyla işte yüksek lisans yapmak, doktora programı yapmak, bir şekilde dâhil olabilmek gibi talepleri var. Buralarda bazı dokümanın, okuyup çalışacakları işte kitapların, vesaire teminiyle ilgili sorunlar yaşadıklarını çeşitli yerlerde birçok kez gözlemledik, bize iletilen sorunlar arasında bu da var. Bir şekilde hani buna olanak sağlanabilirse yerinde olur diye düşünüyorum.

Bir de herhangi bir tartışmayı yeniden başlatmak için değil ama aslında kavramların tanımlarından neler anladığımızda ayrışmıyor olmamız gereken bir zeminde birlikte olduğumuzu düşünüyorum. Örneğin, “ziyaret” kelimesi birisini kutsamak, olumlamak, tebrik etmek gibi algılanmasın, inceleme yapmak da –suçu ne olursa olsun- en karşısında olduğumuz grubun dahi haklarının ihlal edilmediğini görmek anlamında onlarla bir temasa girmek için olasılık sağlar yoksa zinhar “Belli bir kesimi reddediyoruz, buraya gitmiyoruz” gibi bir tutum zaten temel bir hak koruyuculuğu ya da gözlemi ve incelemesine peşinen bir kapı kapatmak anlamına gelecektir. Keza, birçok konu geçtiği için söylüyorum, insanların acılarının da kimler tarafından en iyi anlaşılabileceğini, örneğin bir mağdur olarak beni kimin en iyi anlayabileceğine herhâlde en iyi ben karar verebilirim diye düşünüyorum. Kayıtlara geçmesi açısından paylaşmak isterim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Kısaca, Sayın Benli bilgi verecek bu Ali Garawi meselesiyle ilgili.

MEHMET METİNER (İstanbul) - Sayın Başkan, hepimiz bu mağduriyetleri çok derin yaşamış insanlarız, cezaevlerinde de kalmış insanlarız, işkenceden de geçmiş insanlarız, afaki konuşmuyoruz. FETÖ konusundaki hassasiyetimizin de yanlış anlaşılmasını hassaten rica ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Başkanım, bir cümle ilave edebilir miyim? Uzun bir şey söylemeyeceğim.

BAŞKAN – Vereceğim, tamam.

Buyurun.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Arkadaşların tepkilerine, savunmalarına, eleştirilerine falan baktığımda gördüğüm bir noktanın altını çizmek istiyorum. Bu İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun meşguliyet alanı ne, sorumluluk alanı ne, neleri inceleyecek, “inceleme komisyonu”, adı üstünde? Yani bir nevi görev tanımı, alan tanımı yapılırsa... Mesela, bir yargının yerine kendini koyabilir mi?

BAŞKAN – Yok, koyamaz.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Cezaevine düşen herhangi bir insanı sırf cezaevine düştüğü için ziyaret gibi bir şey var mı? Yoksa, hangi tür ihlalleri inceler? Hangi durumlarda incelemeye gider? Bunları daha somut bir şekilde, çok böyle karışık bir şey değil... Yani siyasi olan ile fiili olan, cezaevi şartları ile mahkûmun kişisel hak ihlalleri, mahkûmun kimliği, tutuklunun kimliği, bunlar birbirine karışıyor. Tutuklunun siyasi kimliği, adi suçlu olması, olmaması, bütün bunları kısa bir şekilde özetlersek bana göre herkesin de bildiği bir şey ama ister istemez siyasi kimliklerimizle buradayız. Siyasi kimliklerimizi dışarıda bırakarak burada sadece inceleme komisyonunun alanı içerisindeki kaygılarla ilgilenebilirsek daha fonksiyonel olabilir, daha etkili bir komisyon görevi yapabiliriz diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Bir şey söylemek istiyorum.

BAŞKAN – Tabii.

Bir cümleyle, yargıya telkin dışında yani Komisyon kendi gündemini kendisi belirler, özeti budur yani sonuçta bizim görev alanımızın.

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Anlama meselesi belki yanlış anlaşıldı. Yani Türkiye’de tabii ki yirmi yirmi beş yıldır devam eden –hadi daha geriye gitmeyelim ama- ihlalleri, evet, anlama gibi bir meselemiz var. Yani bu mağduriyetleri yaşamış insanlar tabii ki kendilerini çok iyi ifade ederler yani kendi iç dünyaları var, talepleri var, vesaire.

Benim söylemek istediğim şey şuydu Cumartesi Anneleri bağlamında: Ben o annelerin 30 tane hikâyesini yazmış biriyim. Dolayısıyla yani “Ben, evet, bu anneleri anlayabilirim.” demek bir suç değil, insan hakları mücadelesini zenginleştiren bir şey, ihlallerle mücadeleyi kolaylaştıran bir şey. Bunu niye böyle anladınız, şaşırdım doğrusu.

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Yani karşılıklı olmasın ama...

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Yani evet, buna hakkım var. Yani ben, Diyarbakır Cezaeviyle ilgili 2 kitap yazmışsam bunu çıkıp bir yerde, orada yaşananları anlayabilirim. Zaten temel meselemiz bu değil mi, mağdurları anlamak değil mi? Mağdurları anlamadan peki, nasıl bir yol haritası çizecek Türkiye? Yani “geçmişle yüzleşme” diyoruz, vesaire... Bu anlama problemini sadece mağdurlarla ilgili bir alan gibi düşünmemek lazım. Evet, buna hakkım var. Yani bu kadar acı yaşamış, hâlâ yas tutan insanları, iki yılını verip anlamaya çalışmışsam, böyle bir hak da doğuyor ister istemez. Dolayısıyla evet, ben onları anlayabilirim. Evet yine iddia ediyorum, bu Mecliste onları belki en iyi anlayacak insan benim. Bunu söylerken bir şey olarak söylemiyorum, siz de gülümseyin diye söylemiyorum, anlamlı bir şey söylüyorum, gülümsemeniz için söylemiyorum bunları Ayşe Hanım. Buna hakkım var ve keşke bu hakka sahip insanları biz bu toplumda çoğaltabilirsek. Yani içimizden birileri çıkıp ne bileyim, onların filmi yapsa, onların belgesini yapsa, yapanlar var tabii ki onlara teşekkür ediyoruz. Anlama meselesini ben böyle anlıyorum. Dolayısıyla bu anlama meselesi geçmişle yüzleşme bakımından işimizi zorlaştıran bir şey değil. Buradan yani bir böbürlenme, bir gurur, bir kibir yaratmak amacıyla söylenen bir şey değil. Böyle anlaşılmasını istiyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Ben kısaca bir cevap vermek istiyorum, uzatmayacağım.

BAŞKAN – Lütfen...

ZEYNEP ALTIÖK (İzmir) – Ben de iyi anlaşılacak isterim, kayıtlara da doğru geçmesini isterim. Hem de az önce eksik bırakmıştım -gerçi vekilimiz şu anda burada değil ama- örneğin, belli bir grubun “PKK’lı” diye, “FETÖ’cü” diye hakkının ihlalinin öne çıkarılıp çocuk haklarının geride bırakılmasının doğru olmadığını, bizim burada eşit bir zeminde herkesi göze alarak bir değerlendirme yapmamız gerektiğini çok haklı olarak vurguladı sayın vekil ama aynı şekilde, tam da bu nedenle belli gruplara mensup olduğu için onların haklarının geriye de bırakılmıyor olması gerek. Yani burada bir yarış yok, bunu böyle değerlendirmek bir yanlış.

Öte yandan, sizin söylediğimize gelince: Elbette, hepimizin hepsini söylemeye hakkımız var ama birilerini iyi anlayabilmek için illaki bir şeyleri bizzat deneyimlemiş olmak da gerekmez, kalbe, vicdana ve samimiyete emanet olmak yeterlidir. Keza, birilerini ortak mağduriyet yaşamışlıktan dolayı bir empatiyle daha iyi anlayabilecek olanların aramızda olduğu da aşikârdır ama bunun samimiyetinin gerçekçiliğiyle ilgili bir konu var. Örneğin, ben bugün tamamı faili meçhul bırakılmış siyasi cinayetlerin, çoğunun davası da hâlâ sürerken, kimi zaman aşımına uğrarken... Benim özellikle kendi konumla ilgili olacak olursa kendi mağduriyetimle ilgili... Ben defalardır soru önergesi verip “Kaç hükümlü hâlâ hapsedir?” sorusuna bile kişisel bulunarak bu Mecliste yanıt verilmeyen bir kişi olarak burada, İnsan Hakları Komisyonunda faili meçhul siyasi cinayetlerin araştırılmasıyla ilgili bir önerge verdiğimde örneğin siz, bunun 1990’larda kurulmuş bir komisyon olduğunu ve tekrarlanmasını gerekli ve anlamlı bulmadığınızı söyleyerek reddedilmesi yönünde oy kullanmıştınız. Dolayısıyla ben görmüştüm ki beni en iyi anlamasını beklediğim siz, beni en iyi anlayan değildiniz. Bu nedenle söylemek istemişim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Siz de kısaca bir şey ekleyecektiniz.

FATMA BENLİ (İstanbul) – Teşekkürler Başkanım.

Bu, Ali Garawi meselesiyle alakalı söz aldım.

Panikatak geçirdiği için İnsan Haklarını İnceleme Komisyonumuz takip etti. Başkanımızın da ifade ettiği üzere, İngilizce bilen bir psikoloğun kendisiyle defaaten görüşmesi sağlandı ama bence Zeynep Hanım’ın ifade ettiği husus önemli çünkü mahpuslar ilk defa cezaevine girdiklerinde buldukları ortama uyum sağlayamıyorlar. O yüzden ya kendilerine zarar verme, intihar etme ya da koğuştaki diğer mahpuslara zarar verme eğiliminde bulunabiliyorlar. Hatta iki sene önce İstanbul’daki cezaevlerinden birinde -büyük bir ihtimalle Maltepe’deydi- gerçekleşen intihar vakasında mahpus sürekli doktora gidip geldiği hâlde, hastaneye gidip geldiği hâlde intihardan savcı bütün görevlileri sorumlu tutmuştu ve ihmalden dolayı dava açmıştı. Hazır Cezaevi Genel Müdürlüğümüz ve Adalet Bakanlığı yetkililerimiz de buradayken bu, İnsan Hakları Komisyonunun konusuna girdiği için ifade ediyorum yani en azından ilk aşamada hizmet almak mümkün olur mu? Bazı psikolojik sıkıntıları olan mahpusların o ortama biraz daha rahat uyum sağlayabilmesi, kendilerine ve başkalarına zarar vermesini engelleyebilmek adına oldukça faydalı olur ümidindeyim.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Metiner tekrar söz alacak mısınız, yoksa arkadaşlara verelim mi?

MEHMET METİNER (İstanbul) – Çok kısa... Yani hakikaten birbirimize niye cevap yetiştirmekle meşgul olduğumuzu anlayabilmiş değilim. Zaman aşımı kavramı çoktan zaman aşımına uğradı. Hepimizin birbirimizin mağduriyetleri konusunda ne kadar hassas olduğunu biliyoruz. Bence siyasi hesaplaşmalarımızı bu komisyon toplantılarının dışında yapalım. Genel Kurulda yapalım,

televizyonlarda yapalım, köşelerimizde yapalım ama bu İnsan Hakları Komisyonunda bari bunu yapmayalım. Çünkü mağdur edildiğini söyleyenler de bilerek veya bilmeyerek başkalarını fazlasıyla mağdur ediyorlar. Bu mağdur etmenin de kültürünü sorgularsak burada birbirimize çok laf yetiştiririz. Yani bence buna hiç gerek yok.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben çok teşekkür ediyorum Sayın Metiner’e.

Şimdi görüşülen raporla ilgili Adalet Bakanlığı yetkililerine söz vermek istiyorum.

İlk sözü Sayın Müsteşar Yardımcımız Şaban Yılmaz Beyefendi’ye veriyorum.

Buyurun.

ADALET BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI ŞABAN YILMAZ – Efendim, 27 Ekim 2017 tarihindeki ziyaretle ilgili rapor bize de ulaştı. Bu konuda gerekli talep ve istekleri aldık. Bir kısmı -hemen yapılabilecekler- arkadaşlarımızın talimatıyla yapıldı. Diğerleri hususunda kanunlar çerçevesinde yapılması gerekenler konusunda da ne gerekiyorsa onları da yapacağız.

Tabii, şanssızlığımız o, bu iki cezaevi de eski cezaevi. Aslında birçok ilde hep yeni cezaevleri var. Tabii, fiziki imkânsızlık dolayısıyla, yeni cezaevleri yapıldığı gibi, ihtiyaca binaen de yapılıyor. Bunların birçoğu planlama aşamasında. Muğla’yla ilgili de planlamalarımız var. Şu anda Bodrum’da bir kapalı, bir açık cezaevi inşaatına başladık efendim. Kısa bir süre içerisinde, iki üç yıl içerisinde bitirilmesini planlıyoruz. Onun dışında, Muğla merkezde cezaevi yapmak istiyoruz ama orada arsa bulmak biraz problemlidir. Şu anda onun çalışmaları yapılıyor. Bittiginde, zaten KHK kapsamında yetkimiz var, bir an önce projesini yapıp burada da kapalı ve açık cezaevi yapmayı planlıyoruz. Akabinde de tabii bu eski cezaevlerini... İnşaat hâlindeki cezaevlerini bitirdiğimizde zaten birçok eski cezaevini kapatmayı planlıyoruz. Yani bunları da o kapsamda değerlendireceğiz.

Kadınlar için hijyenik malzemelerin devletçe karşılanması hususunda talep geldi. Zaten bu konuda talimat da verildi. Artık bundan sonra böyle bir sorun olmayacak.

Kozmetik malzemelerin kantinlerde olmadığı hususunda bir şey söylendi. Ama, tabii, şu var: Kantinlerde genelde ihtiyaçlara göre malzemeler bulunuyor. Olmayanlar söylendiğinde hemen karşılanıyor, idarece onlar da alınıyor.

Ücret konusunda, tabii, şöyle bir şey var: Normalde biz kesinlikle kâr amaçlı olarak kantinleri kullanmıyoruz, çok cüzi miktarlarda kâr ilave edip satışları yapıyoruz. Yani bu da yüzde 10-15’i geçmiyor ama böyle şikâyetler geldiğinde bu konuları da inceliyoruz. Çünkü bu alımlar piyasadan yapılıyor. Şimdi, bu malzemelerin İstanbul’daki, Ankara’daki fiyatları ile Ağrı’daki, Mardin’deki aynı olmuyor, farklı oluyor ama yine de bu konuda biz hassas olmaya gayret edeceğiz.

Efendim, bir de bu yabancıların ihtiyaçlarının karşılanması... Evet, son zamanlarda yabancı tutuklu, hükümlü sayısı artmaya başladı. Temel ihtiyaçları konusunda zaten talimatımız var, bunları karşılayalım, özellikle temizlik konusunda yardımcı olalım diye. Onun dışında, diğer konularda oradaki kişiler de yardımcı oluyor yani müdürlerimiz, memurlarımız da yardımcı oluyor ama bence Bakanlık olarak bu konuyu da değerlendirmemiz gerekiyor.

Sağlık problemleriyle ilgili olarak -tabii, Genel Müdürüm bu konuda geniş açıklama yapabilir- Sağlık Bakanlığıyla protokol çerçevesinde sağlık hizmeti veriliyor ama ben şunu söylemek istiyorum: Şimdi, bizim kampüs cezaevlerimiz var. Özellikle büyük yerlerde kampüs cezaevleri yapıyoruz ve

buralarda hastaneler var. Mesela şu anda Sincan'da, Silivri'de, Maltepe'de, Kandıra'da var. Hatta şöyle söyleyeyim: Şu anda Sincan'da yeni cezaevi inşaatlarımız var, orada 50 yataklı çok modern bir hastane yapılması talimatı verdik. Yani büyük yerlerde artık hastane modeline geçiyoruz.

Tabii, çocuk cezaevleri konusunda da talep var, bu da önemli. Yine, dediğimiz gibi, kampüs olan yerlerde mutlaka çocuk cezaevi de yapıyoruz. İşte, Ankara'da, İstanbul'da, Tarsus'ta yapıldı. Bu konuda da çalışmalarımız devam ediyor.

Diğer konularda da Genel Müdürümüz bilgi verecek Sayın Başkanım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Buyurun Enis Bey.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ ENİS YAVUZ YILDIRIM – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sağlık konusunda, sayın müsteşarımız da ifade ettiler, Sağlık Bakanlığıyla protokolümüzde, sayın vekilimizin ifade ettiği gibi, gerçekten cezaevinde kalan hükümlü sayısına göre doktor veriliyor. Belli bir sayının üstündeysen haftanın her günü veriliyor, bunun dışında da dışarıya sevk yapılıyor. Bu konuyla ilgili biz Sağlık Bakanlığıyla görüşüyoruz yani doktorun kalma süresinin uzatılması noktasında ama birçok cezaevimiz barındırdığı sayı itibarıyla haftanın tüm günleri doktor bulunduruyor, pratisyen hekim bulunduruyor. Bunun dışındakiler, yine müsteşarımızın ifade ettiği gibi, bulunan yerlerde kampüs hastanesine, bulunmayan yerlerde en yakın sağlık kuruluşuna sevk ediliyor.

Yine illerdeki hükümlüler için ayrılmış olan hasta odalarının daha uygun şartlarda olması ve daha çok sayıda olması konusunda da Sağlık Bakanlığıyla yakın bir görüşme yapıyoruz. Daha dün bu konuyla ilgili de en son görüşmeyi yaptık, illerin fotoğrafını da çıkardık. Cezaevlerindeki hükümlülere en uygun ortamda sağlık hizmeti verilmesi noktası bir başlığımız. Bir daire başkanlığımız sağlık hizmetlerinden sorumlu sadece Genel Müdürlüğümüzde. Total sayı dikkate alındığında önemli bir başlık bizim için.

Annelerinin yanında kalan çocuklar az önce Muğla için ifade edildi. 8 çocuğumuz varmış annesinin yanında kalan.

Öğrenimini devam ettiren hükümlü öğrencilerin durumuyla ilgili... Tabii, kamuoyunda “70 bin öğrenci cezaevine girdi” diye bir yanlış algı var. Aslında, bunların birçoğu cezaevinde eğitime başlayanlar. Yani biz cezaevlerinde eğitim öğretimi teşvik ediyoruz ancak 15 Temmuzdan sonra yaşanan olağanüstü süreçte, cezaevlerindeki sayılar ve terörle ilgili yaşadığımız sıkıntılar nedeniyle, olağanüstü hâlde sınırlı kalmak kaydıyla, bir KHK düzenlemesinden dolayı, şu anda sınavlara gönderememekteyiz. Ancak bu düzenleme ihtiyaç ortadan kalktığında değişirse tekrar biz öğrenim hakkını temin etmiş olacağız bu noktada.

Yabancı hükümlü ve tutuklular da başta olmak üzere tüm hükümlü ve tutuklularımıza, özellikle de temizlik malzemelerinin ihtiyaç duydukları zaman maddi bir karşılık beklenmeksizin derhâl verilmesine ilişkin talimatımız var, Genel Müdürlük talimatımız var. Ancak, Sayın Başkan, sayın Komisyon üyelerine şunu arz etmek istiyorum: Hijyenik malzemede de benzer bir durum vardı -Sayın Başkanımız beni uyardığında- bizim aslında talimatımız var ancak siz de takdir edersiniz, bazı kurumlar bu talimatla ilgili uygulamayı geciktirmiş olabilirler. Biz uyarıldığımız zaman derhâl ilgili kurumu uyarıyoruz. Bu temizlik malzemelerinin de aslında hükümlü ve tutuklu içeriye girerken poşet hâlinde verilmesi lazım maddi durumu uygun olmayanlara. Çünkü “On beş gün bekle, sonra al.” demek çok doğru olmaz. Onunla ilgili de genel talimatımız var.

Tercümanlarla ilgili konu sorunlu bir konu çünkü en son ben İstanbul'da yabancıları barındırdığımız ceza infaz kurumuna Maltepe'de ziyarette bulunduğumda 99 ülkenin vatandaşı vardı. Şimdi, tabii, bunların her birinin konuştuğu dili bulmak oldukça problemlidir. Biz şöyle bir çözüm ürettik bunlarla ilgili: Yabancıları belli cezaevlerine toplayalım, buralarda mümkün olduğunca dil bilen personel bulunduralım. Dil olarak da özellikle İngilizceyi eksen olarak alıyoruz. Yine psikososyal serviste görevlendirdiğimiz arkadaşlarımız da mümkün olduğunca yabancı dili olan arkadaşlardan oluşsun dedik, yine İngilizceyi esas alarak. 3 dilde "Hükümlü ve Tutuklu Bilgi El Kitabı" çıkardık. Bunu en son âmalar için, özürler için de çıkardık. İngilizce, Fransızca ve Almanca olarak çıkmıştı, Arapçayı da ekledik. Dolayısıyla mümkün olduğunca bunları farklı dillerde de çıkarmaya çalışıyoruz. Çeşitli cezaevlerinde böyle bir istihdam imkânımız yok maalesef ancak teknik olarak kişi mahkemeye çıktığında, malumunuz, derdini anlatamadığında tercüman istemek zorunda mahkeme. Mahkemede ifadesi alınırken de avukat ya da diğer taleplerini de yapabilir, zapta geçirilir. O zaman soruşturma giderlerinden de karşılanacak şekilde tercüman temin edilmiş olur.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Cezaevinden söz ediyoruz, mahkemeden değil. Mahkemede zorunlu elbette ama dokuz ay, on ay, belki iki yıl iddianame bekleyen insanlar var. Bunların avukat hakları var, diğer iletişim hakları var. O sebeple sorunun çözülmesi gerekir diye düşünüyorum yani bir çözüm yaratmak gerekir.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ ENİS YAVUZ YILDIRIM – Ana diller ya da çok yaygın dillerle ilgili tekrar bir gözden geçirelim Sayın Vekilim ama ekstrem dillerle ilgili biraz daha zor olacaktır diye düşünüyorum yani bir Afrika ülkesi vatandaşı ya da benzeri bir durumda. Şu an 130 ülkeden hükümlü/tutuklumuz var diye arkadaşlarımız bilgi verdiler efendim.

VELİ AĞBABA (Malatya) – En çok İspanyolca konuşanlar var değil mi? Uyuşturucudan dolayı herhâlde en çok İspanyolca konuşanlar var.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ ENİS YAVUZ YILDIRIM – O istatistik bende yok Sayın Vekilim.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Bakırköy'deki ve şeydeki kadınların çoğu bu işten dolayı içerideler.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ ENİS YAVUZ YILDIRIM – Son olarak da özellikle cezaevine girişte...

BAŞKAN – Sayın İlgezdi, sorunuz mu vardı efendim?

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – Evet, bana bir cevap verildi ama onun üzerinden ben kesmek istemedim konuşmayı.

Benim getirdiğim öneri sırf Muğla Cezaevi için değildi, Türkiye genelinde yaklaşık 700'e yakın 0-6 yaş çocuğu var ve bunlar da çok ciddi... Mesela konuşmayı bilmeyen çocuklar var çünkü anne sürekli insanlar rahatsız oluyor diye ya da o cezaevinden başka yere yollanırım kaygısıyla çocuğu susturuyor ya da yer dar, çocuk emekleyemediği için yürümeyi, denge kurmayı öğrenemiyor. Bunları ben raporda tek tek de belirttim zaten.

Ben, burada, gerçekten sadece tek bir partiye ait... Mesele dövmek değil, hep birlikte çözüm üretmek benim amacım, bir kere bunun altını çizeyim, burada biz hepimiz çözüm için varız. Bir kere, bu konu, bilmiyorum ama bence kesinlikle çözüm üretmemiz gereken bir konu. Az çocuk değil ve 0-6 yaş aralığında hiçbir cezası olmayan yavrularımız bunlar.

İkincisi de bu eğitimle ilgili verdiğiniz cevapla ilgili. Gene aynısını söyleyeyim, kimin döneminde 70 bin öğrencinin orada olduğu ya da orada başlayıp başlamadığından ziyade, önemli olan... Tamam, sizin döneminizde başlamış olsun ama sonuçta bu çocuklar bir yola girmişse bunlarla ilgili de bir iyileştirme ve bir şeyler yapılmalı diye düşünüyorum ben, bunları hayata katmak adına hani fikir yoğunurup, akıllı yoğunurup bir şeyler üretilmeli diye düşünüyorum.

Üçüncüsü, benim size ilettiğimle ilgili değil ama biraz önce şeyle ilgili bilgi verdiniz, dediniz ki: 99 tane ülkeden...

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ ENİS YAVUZ YILDIRIM – 130’muş Sayın Vekilim, düzeltme geldi.

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – 130 mu? Şimdi, ben yakın zamanda bu yabancı mahkûmlarla ilgili ziyaretlerimden dolayı merakla bazı sorular sordum. Burada 6.031 yabancı mahkûm olduğu bilgisi geldi ve cezaevi nüfusunun yüzde 2,7’si olduğu. Ancak benim istediğim bilgilerde ülkelere ait sadece 12 ülkeden vatandaşın cezaevinde olduğuyla ilgili bilgi geldi. Yani ben bilgi edinme istediğimde, bilgi edinmeme yabancı tutukluların ülke sayısı olarak 12 ülke... Yani “130 ayrı dil gerekiyor bu insanlara hizmet vermek için.” diyorsunuz ya, Şenal Hanım’ın söylediği tarzda.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI M. FATİH BELVİRANLI – 130 ülke vatandaşı hükümlü ve tutuklu var.

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – Tamam ama bana gelen bilgide 12 ülke bilgisi sadece verildi. Yani ben bu soruyu sordum, “Sadece 12 ülkeden tutuklu ve hükümlü yabancı var.” denildi, bunu da iletelim.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ ENİS YAVUZ YILDIRIM – Bunu bir kontrol edelim Sayın Vekilim.

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – Yani bilemiyorum hani bu çelişkiyi de çözmek gerekiyor çünkü yeni istedim bu veriyi ben de.

ADALET BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI ŞABAN YILMAZ – O konuda sizi bilgilendirelim Sayın Vekilim.

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – Tamam, olur.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Şenal Hanım, siz bir eklemede mi bulanacaktınız?

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Pardon, evet bir soru sormak istiyorum.

Biraz önce şöyle bir şey söylediniz, dediniz ki: “15 Temmuz sonrası OHAL koşulları nedeniyle öğrenimlerine devam olanağı tanyamadık.” dediniz. Acaba yasal dayanağı ne yani sadece kalabalık mı, Bakanlığın kendi tasarrufu mu yoksa herhangi bir kanun hükmünde kararname içinde size yöneltilmiş olan bir talimat mı? Onu öğrenmek istedim.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ ENİS YAVUZ YILDIRIM – Sayın Vekilim, KHK’da bir düzenleme oldu o konuyla ilgili.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Kaç no.lu KHK’de acaba?

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ ENİS YAVUZ YILDIRIM – 677 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname’de bir düzenleme var onunla ilgili, o KHK gereğince bu düzenlemeyi, idari düzenlemeyi yaptık.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Teşekkür ederim, ona bakacağım ben.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Fatma Hanım da bir ekleme yapacaktı, ondan sonra siz devam edin.

FATMA BENLİ (İstanbul) – Ben konuyu dile getirdiğiniz için teşekkür ediyorum.

KHK çıktığı zaman gerçekten bu anlamda bir ihtiyaç vardı belki ama şu an ilerleyen dönem içerisinde biliyorsunuz olağanüstü hâl KHK'lerinde artık geriye dönüşler başladı. İşte otuz günün yediye indirilmesi, avukatla ilgili sınırlamaların kalkması, KHK'lerde lekesizlik hakkı getirilmesi, işkence yapan memurun artık çıkarma cezası verileceği gibi, bu noktada belki bizim İnsan Hakları İnceleme Komisyonumuz bir öncülük yapar, bilgi notu hazırlayıp bu konudaki KHK'de kişilerin eğitim hakkının kısıtlanmasına yönelik düzenlemenin tutuklu ve hükümlüler için kaldırılması gerekliliği ifade edilebilir. Bu bizim bu toplantıdan çıkan olumlu sonuçlardan bir tanesi olmuş olur, o yüzden katkılar için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ ENİS YAVUZ YILDIRIM – Sayın Başkanım, eğitimle ilgili az önce arz ettiğimiz hususun, 70 binle ilgili sebebi, sistem olarak biz eğitime teşvik etmeye çalışıyoruz yani daha çok kişinin eğitimini, öğrenimini devam ettirmesini ya da sisteme dâhil olmasını arzu ediyoruz.

Bu hükümlü, tutukluların ilk defa ceza infaz kurumuna girişlerinde psikososyal servis yardımı almaları ve bu noktada da özellikle intihar vesaire gibi olumsuz durumların önlenmesine ilişkin olarak zaten ceza infaz kurumlarımızda her giren hükümlü ve tutukluya uygulanmak üzere ARDEF dediğimiz yapılandırılmış bir tespit argümanımız var. Bu, kişinin psikososyal durumunu tespit eden, bilimsel yöntemlerle ortaya konmuş bir argüman; intihar eğilimini, şiddet eğilimini de tespit eden bir argüman. Modern infaz sistemlerinin tamamında benzer sistemler uygulanıyor. ARDEF'i her giren hükümlü, tutukluya uyguluyoruz, ancak özellikle yabancı tutuklularla ilgili dil sorunu burada da kendini gösteriyor, zaman zaman uygulamada gecikiliyor.

Anne yanındaki çocuklarla ilgili, 0-6 yaşla ilgili olarak şu anda bugün itibarıyla ceza infaz kurumlarımızda 596 çocuğumuz var anne yanında kalan. Bu günlük ve saatlik değişebiliyor, bu konuyla ilgili iki hususu arz etmek istiyorum. Bizdeki yasal düzenlemeye göre 0-6 yaş olan bu düzenleme aslında Batı'da çok yaygın olarak en fazla 3 yaşına kadar -geçtiğimiz yılda bu konuyla ilgili bilimsel bir çalışma yaptık- 0-2 uygulayanlar var. Biz kendi sosyal özelliklerimizden kaynaklanan şekilde biraz daha yasamızda 0-6 yaş olarak uygulamışız. Şu anda kadınların kaldığı cezaevleri de, genel cezaevleri de, çocukların kaldığı genel cezaevleri de bu kişilere, bu profile mahsus yapılmış cezaevleri değil. Yeni yaptığımız kadın ve çocuk cezaevleri bu profillere mahsus yapılan, bu profillerin ihtiyaçları gözetilerek yapılan cezaevleri. O sebeple çocuk cezaevlerini tamamladığımızda biz bütün çocuklarımızın genel cezaevlerinin çocuk bölümlerinde değil, çocuk cezaevlerinde olmasını -cezaevinde olan bütün çocuklarımızın- daha sağlıklı olacağını... Yine, kadınlar için, özellikle de yanında çocuğu, 0-6 yaş grubu çocuğu olan kadınlar için de bu cezaevlerinin daha uygun bir zemin oluşturacağını öngörüyoruz, buna göre çalışıyoruz. Yeni kadın cezaevlerinde çocuklar düşünülerek, anne yanında olabilecek çocuklar düşünülerek de özel bölümler yapıldığını ifade etmek istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

GAMZE AKKUŞ İLGEZDİ (İstanbul) – Evet, öncelikle bu konuyla ilgili, son söylediğiniz çalışmalarla ilgili teşekkür ediyorum. Evet, dünya örneklerinde de, özellikle Orta Doğu ülkelerinde bile yaş sınırı 3'ü geçmiyor, 18 aylık falanken dışarı veriliyor. Doğru ama bu doğru mu, yanlışla ilgili tabii

profesyonel bir yardım almak lazım, bu konuda ben de yorum yapamayacağım. Ancak şunu biliyorum: Bizim ülkemizde 6 yaşına kadar kalan kadın koşullarındaki erkek çocuklarında da garip eğilimler gözüküyor, bir de böyle bir sorunla rastlaşıyoruz bu noktada. Dolayısıyla, bence, bu çok atlanılacak bir sorun olmamalı, işin ehli olan kimlerse görüşülmeli, yaş konusunda da bir çözüm getirilecekse daha bilimsel yaklaşan insanlarla bir çözüm üretilmeli. Bunun dışında dünya örneklerinde, mesela şunu da görüyoruz biz: Kadın sığınmalardaki gibi anneyle kalacağı oda usulü, aynı zamanda ailesiyle birlikte haftada bir gün tüm ailesiyle görüşebileceği oda ortamlarının hazırlandığını... Arzumuz, en azından bunların bizim ülkemizde de işlerliğe geçmesi.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Evet, çok teşekkür ediyorum.

Tekrar bu konuyla ilgili...

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ ENİS YAVUZ YILDIRIM – Notumuzu aldık Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Tamam, evet, ben teşekkür ediyorum.

Bu hususla ilgili söz almak isteyen vekilimiz artık yok herhâlde. Görüşmeleri o zaman tamamlamış bulunuyoruz.

ORHAN MİROĞLU (Mardin) – Nurettin Bey Komisyonumuza üye olduğu için şey gerekebilir. Nurettin Bey, bizim alt komisyonumuza üye olacaktı.

FATMA BENLİ (İstanbul) – Karar alınacak mı?

BAŞKAN – Biz kendi Divan kararıyla tabii, tabii...

Şimdi, bu konuyu bir kapatalım da...

Evet, Muğla Açık ve E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu'nu kabul edenler... Kabul etmeyenler... Rapor oy birliğiyle kabul edilmiştir herhâlde gördüğüm kadarıyla.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Ayşe Hanım, el kaldırmadın.

BAŞKAN – Efendim?

MEHMET METİNER (İstanbul) – Ayşe Hanım el kaldırmadı; hem okuyor hem katılıyor hem el kaldırmıyor.

BAŞKAN – Göz işareti yaptı.

Evet, ben teşekkür ediyorum.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Ben muhalefet edeyim, muhalefet iktidarı geliştirir.

BAŞKAN – Rapor kabul edilmiştir. Bu konuda rapora şerh düşmek isteyen arkadaşlarımız olursa önümüzdeki hafta pazartesi 18.00'e kadar iletinler.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Mustafa Yeneroğlu'nun, İstanbul Milletvekili Gamze Akkuş İlgezdi, Ankara Milletvekili Şenal Sarihan, Malatya Milletvekili Veli Ağbaba, İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal, İzmir Milletvekili Zeynep Altuok ve Mersin Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın cezaevlerinde anneleriyle kalan çocukların durumlarının araştırılması ve ziyaret edilmesiyle ilgili başvurularının alt komisyonun görev alanına girdiğine, bu çerçevede ele alınmasının doğru olacağına ve toplantıya katılan bürokratlara teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN – Bu arada, yine Sayın İlgezdi ve Sarıhan, Ağbaba, Tanal, Altıok, Sağlık vekillerimizin bir başvurusu var, ben onu Sayın Metiner’e de ilettim. Konu anneleriyle cezaevinde kalan çocukların temel hak ve özgürlükler kapsamında eğitim, barınma, sağlık ve beslenme durumlarının araştırılması, cezaevlerinin ziyaret edilmesi vesaire bu bağlamda... Ben bu konunun aslında alt komisyonun görev alanlarına düştüğünü düşünüyorum ama Sayın Metiner’in bu konuda farklı bir kanaati varsa ayrıca görüşürüz, ona göre değerlendirme yaparız.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Sizinle mutabıkız Sayın Başkan.

BAŞKAN – Evet, o zaman ayrıca bunu değerlendiririz ama bu çerçevede ben ele alınmasının daha doğru olacağı kanaatindeyim.

Teşekkür ediyorum.

Yine, tabii, bu arada Adalet Bakanlığımızdan gelen yetkililerin, başta Müsteşar Yardımcımız Şaban Yılmaz Beyefendi’ye ve Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdüremiz Sayın Enis Yavuz Yıldırım Beyefendi’ye, yine Genel Müdür Yardımcısı Mehmet Fatih Belviranlı Beyefendi’ye, Daire Başkanı Hasan Akceviz, Daire Başkanı Barış Öner, Daire Başkanı Serdar Sezer, Daire Başkanı Çelebi Yılmaz ve tetkik hâkime Neşe Tok Toptaş Hanımefendi’ye katkılarından dolayı teşekkür ediyorum.

Biz diğer konumuza geçeceğiz, siz nasıl takdir buyurursanız, arzu ederseniz kalabilirsiniz ama sonuçta diğerine geçelim.

Hepinize teşekkür ediyoruz, sağ olun var olun.

III.- KONU (Devam)

B) ALT KOMİSYON RAPORLARI (Devam)

2.- Mülteci Hakları Alt Komisyonu Aydın ve İzmir Geri Gönderme Merkezleri İnceleme Raporu

BAŞKAN - Evet, çok değerli üyelerimiz, gündemimizde Aydın ve İzmir Geri Gönderme Merkezleri İnceleme Raporu bulunmakta. Mülteci Hakları Alt Komisyonuna öncelikle raporla ilgili ve değerli heyet üyelerine teşekkür ediyorum. Geri gönderme merkezlerinin, insani açıdan ne kadar kırılğan yerler olduğu bilinciyle burada gerçekleştirilen denetimlerin çok önemli olduğu ama aynı zamanda uluslararası raporların da bu konularla ilgili birçok yanlışı da barındırdığı zannedersen bu sefer tesisi yerinde ziyaret eden diğer vekillerimizle birlikte de -aynı kanaatte olacaklardır diye tahmin ediyorum- tespit edilmiştir. Umuyorum ki bu inceleme sonrası yine tespit edilen bazı eksik hususlar da varsa bunlarla ilgili merkezlerin şartlarının iyileştirilmesine mutlaka vesile olacaktır.

Raporu takdim etmesi için öncelikle sözü Alt Komisyon Başkanımız, Antalya Milletvekilimiz Sayın Atay Uslu Bey’e bırakıyorum.

Buyurunuz.

ATAY USLU (Antalya) – Evet, teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Biz Komisyon üyeleri olarak İzmir Harmandalı ve Aydın Geri Gönderme Merkezlerine 24-25 Ekim tarihlerinde bir inceleme gezisinde bulunduk. Şunu müşahade edeyim: Geri gönderme merkezlerinde değişimin çok olumlu olduğunu yerinde müşahade ettik diye düşünüyorum diğer üyelerle beraber. Tabii, Türkiye geri gönderme merkezleri açısından zor bir ülke, her yıl 150 binden fazla düzensiz göçmenin yakalandığı bir ülkeden bahsediyoruz. Bunların idari gözetimi, sınır dışı kararlarının alınması süreçleri tabii ki zor olacak, zaman zaman kapasite sorunları ortaya çıkabiliyor diye düşünüyorum.

Tabii, bizi esas tetikleyen hem kamuoyunda bu konunun konuşulması hem de Avrupa Konseyinin bu konuda bir rapor yayımlaması. Avrupa Konseyi bu konuda Haziran 2015’de İzmir’deki geri gönderme merkezine, İstanbul ve Ankara’daki geri gönderme merkezlerine ziyarette bulunuyor. Bu raporu da

17 Ekim 2017’de yayımlıyor, yaklaşık olarak yirmi beş ay sonra, iki buçuk yıl sonra yayımlıyor. Raporunda insani olmayan koşullardan, işte kapasite yetersizliğinden bahsediliyor. Ben şahsen yerinde ziyaret ettiğimde, biraz önce söylediğim gibi ciddi bir değişimin olduğunu gözlemledik. Bir kere buralarda yemekhanelerin, spor salonlarının, dinleme alanlarının, kütüphanelerin, ibadethanelerin, çocuk oyun odalarının, kuaför salonlarının olduğunu, revirlerin olduğunu gözlemledik. Bu merkezlerin artık uzmanlar tarafından işletildiğini, göç uzmanları, sosyologlar, psikologlar, sosyal çalışmacıların, işte hukukçuların ve mütercimlerin buralarda görev aldığını gördük; sosyal donatı alanlarının, özel yaşam alanlarının iyi olduğunu gördük. Kötü muamele ve işkenceye dair herhangi bir şikâyet ve emare tespit edilmedi, gıda ihtiyaçlarının karşılandığı, hatta diyet ihtiyacı olanların diyet gıdalarının verildiği, çocuklu annelere farklı besin takviyelerinin yapıldığını müşahade ettik.

Diğer bir müşahade konusu, avukatlık hizmetleri. Tabii, avukatlık hizmetleri konusunda da buraların avukatlar tarafından zaman zaman ziyaret edildiği, müvekkillerle görüşmelerin sağlandığını tespit ettik, raporda rakamlar var, oldukça yüksek sayıda.

Ayrıca, bu merkezlerde idari gözetim, sınır dışı hususları kararlarındaki tebligatların, kanuni süreçlerin ilgililere 17 ayrı dilde tebliğ edildiğini tespit ettik ki bence bu önemli bir gelişme diye düşünüyorum. Telefon hizmetlerinin olduğu, kadınların, erkeklerin ve ailelerin ayrı bölümlerde kaldığı, buralarda refakatsiz çocukların bulunmadığını tespit ettik.

Biraz önce bir milletvekili arkadaşımız denetimlerden bahsetti, oralarda haberli ve habersiz denetimlerin yapıldığını da gördük. Tabii, İnsan Hakları Komisyonu olarak belki daha çok buraları ziyaret edebiliriz, daha çok denetleyebiliriz diye düşünüyorum.

Açık havaya çıkmanın mümkün olduğunu müşahade ettik.

Bir şey daha söylemek istiyorum bu konuda: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Türkiye Büyük Millet Meclisinde çıkarılmış bir kanun. Hakikaten bu kanunda insan hakları açısından çok uygun uygulamaların olduğu, süreçlerin olduğunu orada bir kere daha gözlemledik. İdari gözetim süreci, neticede hürriyeti bağlayıcı bir süreç. Bununla ilgili sulh ceza mahkemelerine başvuruluyor ve beş gün içinde kesin karar alınıyor yani mahkeme süreçlerinin çok hızlı işliyor olması bence avantajlı bir durum, bu yasadan kaynaklanan bir durum. Yine, sınır dışı kararlarına on beş gün içerisinde idare mahkemeleri kati bir şekilde cevap veriyor, bu kararları onuyor veya bozuyor, bu da bence çok müşahade edilmesi gereken bir durum diye düşünüyorum.

Şunu ifade edeyim: Avrupa Konseyinin raporunun iki buçuk yıl sonra yayımlanması zaman açısından manidar diye düşünüyorum, bunun dürüst ve tutarlı bir davranış olmadığını ifade etmek istiyorum. Benim şimdilik söyleyeceklerim bu kadar.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Evet, Sayın Uslu’ya teşekkür ediyoruz.

Konuyla ilgili söz almak isteyen vekillerimiz var mı? Yok.

O zaman raporla ilgili..

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Pardon...

BAŞKAN – Özur diliyorum, sizi görmediğim için. Buyurun.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) - Yok, söz istememiştım ama birkaç şey söylemek istiyorum.

Gerçekten hem İzmir hem Aydın’da yaptığımız incelemede, hazırlanan CPT raporunun 2015 yılına özgü olduğu fakat 2015 yılından sonra Hükümetin de verdiği yanıtlarda ifade edildiği gibi, yeni düzenlemeler olduğu ve binaların da yenilendiği... Değil mi, bina da 2015 sonrasında yenilenmiş.

Bize herhangi bir yakınmada bulunmadılar, yaptığımız görüşmelerde herhangi bir yakınma söz konusu olmadı. Raporun geneline katıldığımızı öncelikle ifade etmek isterim. Sadece, acaba bir iki cümle de ifade ederken hani bu uluslararası kurumların bizde yaptıkları incelemeleri biraz böyle art niyetli incelemeler gibi görmeyip evrensel bir insan hakkı savunuculuğu noktasından yola çıkarak eleştiri diye almak... Ve o eleştirilere karşı birkaç cümle için önereceğim yani bunu daha sonra yapabiliriz. Bu eleştirilerin ki zaten “fiziki şartlar, açık havada egzersiz ve barolara eleştiri” diye eleştirileri var yani herhangi bir kötü muamele eleştirileri yok. Bu konuda dilimizin daha yumuşak bir dille... Ki birkaç cümle için ifade etmek istediğim noktada -belirtilebilirirse- hem de birçok çalışmada ortak bir dil üretmenin ve çalışmanın yararlı olabileceği inancındayım.

Tabii, iki merkezi gördük. Herhâlde olanak olursa diğer merkezleri de incelemek ve oralardan da gözlem ve sonuç çıkarmak mümkün. Çünkü CPT’nin incelediği kurumlar daha farklı: Sadece Ankara, İstanbul-Kumkapı, İzmir var; hatta Aydın’ı incelememişler daha önce. Buralara da gidilebilirse -Aydın, Edirne, Tekirdağ, Van gibi sıralanıyor- buralara da gidip buralarla ilgili izlenimleri de oluşturabilirsek yararlı olur. Bu denetimin etkisi olduğu da kesin. Ama hani ben yıllarca ceza alanında çalışmış, cezaevlerini ve bu tür alanları bilen bir arkadaşınız olarak oradaki koşulların gerçekten insani koşullar olduğunu gözlemiş oluyorum, gördüğümüz iki merkezdeki koşulların da.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Buyurun Atay Bey...

ŞENAL SARIHAN (Ankara) - Daha önce de birkaç kurum...

BAŞKAN – Bir dakika, buyurun.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) - İzmir Valiliği –biraz önce arkadaşımız söylemişti- İnsan Hakları Kurumu da yerinde inceleme yapmış. Onların yaptığı tespitlerde de bazı fiziki yetersizlikler söz konusu, daha sonra yani 2015’ten sonra yapılmış. Ayrıca bir sivil toplum örgütünün olumsuz izlenimleri var ama bu izlenimleri doğrulayan herhangi bir durumla karşılaşmadık.

Bir şey söylemek istiyorum ben, iki nokta daha kaldı. Biri, sanki havalandırma konusunda yakınmaları vardı gibi... Kurum bize “dört saat” diye ifade etmiş ama “her yemekten sonra” dediler. O zaman bir buçuk saat olabilir gibi düşündüm. Belki bunu bir eleştiri olarak belirlemek mümkün.

Bir de ben çocuk oyun tırını görmemiş miyim, acaba atlamış mıyım?

ATAY USLU (Antalya) – Dışarıdaydı ya.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Dışarıda mıydı?

ATAY USLU (Antalya) – Evet.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) - Evet, ben görmemişim demek ki. Bir de o tırı, çocukların oyun tırını görmemişim; bunu ifade etmek istedim sadece.

Teşekkür ederim.

ATAY USLU (Antalya) – Evet, tabii, heyet üyelerimiz istediği bölümlere gittiği için farklı yerlerde olduğu için... Oyun tırı dışarıdaydı, çocuklar dışarıda oynuyordu.

Tabii, Şenal Hanım’ın dil konusundaki değerlendirmesine katılmakla birlikte şunu da ifade etmek istiyorum: Yani, tabii, Avrupa Konseyi mutlaka bu tür konuları inceleyecek, yerinde inceleyecek, raporlar yazacak ama aynı Avrupa Konseyinin... Biliyorsunuz, dün Danimarka’da Göç ve Uyum Bakanı bir mülteciye aracıyla çarptıktan sonra oradan ayrıldı. Bununla ilgili herhangi bir değerlendirmesi yok. Aynı konseyin, daha önce Danimarka, göçmenlerin, düzensiz göçmenlerin değil, düzenli göçmenlerin, mültecilerin değerli eşyalarına el konulmasıyla ilgili yasa çıkardığında bununla ilgili bir eleştirisi yok.

Yine aynı konsey... Fransa'nın Calais kampında kalan mültecilere o şehrin belediye başkanı su ve hijyen ihtiyacını giderecek su vermiyor. Bununla ilgili mahkeme kararı çıkarılıyor, hâlâ diyor ki: "Ben size su vermeyeceğim." Su ihtiyaçlarını gidermiyor. Bunlar düzensiz göçmen değil, normal mülteciler ve bununla ilgili aynı Avrupa Konseyi herhangi bir eleştiride bulunmuyorken bizimle ilgili iki buçuk yıl sonra bu raporu yazması anlamında ben biraz bu işin tutarsız olduğunu düşündüğümü ifade etmek istiyorum.

BAŞKAN – Evet, ben teşekkür ediyorum.

Konuyla ilgili İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğünden Genel Müdür Yardımcısı Sayın Salih Bıçak ve Uzman Fatih Ayna Beyler gelmişlerdir. Öncelikle, tekrar hepsine teşekkür ediyorum katıldığınız için ve Salih Bey'e sözü bırakıyorum.

Buyurun.

GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SALİH BIÇAK – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Öncelikle, Kurumumuz çok yeni bir kurum, onu ifade etmek istiyorum. O sebeple bütün görüşlere açık olduğumuzu da bu vesileyle sizlerle paylaşmak istiyorum. Hakikaten gerek ulusal gerekse uluslararası kamu ya da sivil toplum kuruluşlarının her zaman denetlemesinden mutluluk duyduğumuzu da belirtmek istiyorum, hakikaten çok yol gösterici oluyorlar.

Aslında, eğer bu rapor 2015 yılında yayımlansaydı bir anlam ifade ederdi, bizim için yol gösterici olabilirdi ama hâlâ yol gösterici olan yönleri olduğunu da düşünüyoruz. Hiçbir zaman, gelen heyetlerin getirdikleri önerileri yabana atmıyoruz, değerlendiriyoruz; öncelikle bunu ifade etmek istiyorum.

Denetlemeler konusunda, hakikaten, kendi Genel Müdürlüğümüzün bir denetim birimi olmadığı için denetlemeler bizim açımızdan her zaman önemli. Geri gönderme merkezlerimizi kendi kurumumuz, kendimiz denetliyoruz ama tabii bu bir iç denetim gibi. Bu konudaki eksikliği gördüğümüzden dolayı, demin ifade ettiğim bir genelge çıkardık, yetmedi. Tabii, içeride kadın ve çocukların da barındırıldığı merkezlerimiz var. Buralarda kendi istihdam ettiğimiz... Özellikle, biz oralarda -uzmanlarımızın yanında- hizmet alımıyla da personel istihdam ediyoruz. Personelimizin çok genç olmasından dolayı ve orada çalışan, çalıştırmaya başladığımız hizmet elemanlarının bu işe yeni başlamalarından dolayı eksiklikler olduğunu hissettik. Kızılayla sözleşme imzaladık, Türk Kızılayıyla. Bütün geri gönderme merkezlerimiz -insani olarak Kızılay bu konuda yetkin bir kurum, kampların işletilmesi konusunda- sivil bir gözle de görülsün diye Kızılayla da sözleşme imzaladık. Hemen hemen her ay Kızılayın yetkilileri tarafından da geri gönderme merkezlerimiz sivil bir gözle kontrol ediliyor, eksik ihtiyaç varsa raporlanıyor. Bunları da dikkate alıyoruz. Hatta o sözleşmeyi 28/4/2016 tarihinde imzalamışız. Kızılay o tarihten bu tarafa merkezlerimizi denetliyor.

CPT heyetinin geri gönderme merkezlerini 2015 Haziran ayı içerisindeki denetiminden sonra çıkan rapor –demin de ifade ettim- 2015 yılında elimize ulaşıydı belki bir mana ifade ederdi. Biz geri gönderme merkezlerini Emniyet Genel Müdürlüğünden 23 Kasım 2015 tarihinde devraldık. Genel Müdürlüğümüz 11 Nisan 2014'te merkez olarak faaliyet yürütmeye başladı. İllerdeki faaliyetlerimiz 19 Mayıs 2015 tarihinde başladı. Peyderpey bu hizmetleri devralmaya başladık. O sebeple, illerde faaliyete başladığımızda henüz çok hazır olmadığımız için geri gönderme merkezleri o heyetin denetlemesi sırasında Genel Müdürlüğün uhdesinde değildi, bizim gözetimimiz altında değildi. Geldiklerinde Emniyet Genel Müdürlüğünün uhdesinde bulunan 27 adet geri gönderme merkezi vardı. Biz bu merkezleri 23 Kasım 2015 tarihinde devraldık. Fiziki şartları iyi olmayan, çok kötü şartlar altında olan merkezleri doğrudan kapattık devralmadan, sadece 13 merkezi devraldık o tarihte, 14 geri

gönderme merkezi kapatıldı. Bunların içinde de nispeten fiziki şartları iyi olanlar vardı ama içimize sinmeyenler vardı. Özellikle bu gidilen, CPT heyetinin denetlediği geri gönderme merkezleri Ankara, İzmir Işıkkent ve İstanbul'da da Kumkapı geri gönderme merkezini biz kapattık, şu anda bu merkezler açık değil. Yine, akabinde Bursa geri gönderme merkezini kapattık. Kocaeli'yi kapatacağız, yeni bir geri gönderme merkezi inşaatımız var, inşallah, bu yıl sonuna doğru orayı da açmış olacağız.

Denetlemeler konusunda, sadece bu Komisyonumuzun, Mülteci Hakları Komisyonumuzun gittiği iki ilde, İzmir'de toplam 18 adet denetleme var, Kızılayın ziyaret sayısı 10; yine, Aydın'la ilgili 13 defa denetleme var, 3 defa da Kızılay heyeti burayı ziyaret etmiş.

Teşekkür ediyorum. Bizimle ilgili soru varsa cevaplamaya hazırım.

BAŞKAN – Evet, ben teşekkür ediyorum.

Konuyla ilgili söz almak isteyen vekillerimiz?

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Ben bir soru sadece, kısa bir şey soracağım.

BAŞKAN – Buyurun.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Bu CPT'nin raporuyla ilgili... Ben yanlış biliyorsam düzeltin ama bu cezaevleriyle ilgili de bir durum, biraz böyle... CPT rapor çıkarır ama bunun kamuoyuyla paylaşımı konusunda devletlerin onayı gerekiyor. Yani bu niye bu kadar uzun bir süre bekledi, ben onu anlamadım. Yani CPT kendiliğinden raporlarını açıklamıyor, bizim cezaevlerine de geliyor, bir inceleme yapıyor ama devletin onayı ve isteği olmadığı müddetçe rapor açıklanmıyor. Acaba niye iki yıl bekledi ya da niye bu kadar uzun süre bekledi? Açıkçası benim kafamda soru işareti oluştu. Yani bu çok Avrupa Konseyiyle ilgili bir durum olmadığı için algılayamadım ben. Sadece bu sorunun cevabını istiyorum.

BAŞKAN – Var mı bu soruya bir cevap?

ATAY USLU (Antalya) – Yani bu raporu Avrupa Konseyi yayımlıyor diye biliyorum ben. Dolayısıyla Avrupa Konseyinin inisiyatifinde. Biz de zaten....

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Şöyle oluyor: Çünkü daha önce de aynı şeyi söylediler. CPT gelip inceleme yapıyor ama incelediği –siz de bilirsiniz- raporu kamuoyuyla kesinlikle paylaşmıyor. Devlet yani ya da gittiği ülkenin şeyine bağlı olarak yapıyorlar yani “Biz kabul ediyoruz, yayımlayabilirsiniz.” dedikleri anda... Onun haricinde, CPT kendiliğinden çıkıp o raporları kamuoyuna açıklamıyor. Yani galiba sanki bu biraz bizden kaynaklanan bir eksiklik gibi olmuş. Eğer -ben raporu inceleyemedim ama- varsa böyle bir şey, çıkarırsak en azından farklı bir şey oluşmasın.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Bunun dışında başka var mı, vekillerimizden söyleyecek?

ATAY USLU (Antalya) – Ben birkaç şey söyleyeceğim ama şeyi dinleyelim.

BAŞKAN – Tamam, buyurun.

GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SALİH BIÇAK – CPT raporlarının Dışişleri Bakanlığının onayından sonra yayımlandığı doğru ama gecikme neden kaynaklandı, ben onu bilmiyorum.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – İşte ben onu merak ettim açıkçası.

GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SALİH BIÇAK – Evet, sorular bize geldikten sonra cevaplayıp göndermişiz ama neden gecikti, onu biliyorum.

ATAY USLU (Antalya) – Bu raporun yazılma süreci de çok uzamış, Türkiye’ye iletilme süreci de uzamış. Zaten biz de orayı eleştiriyoruz. Raporun yazılma süreci...

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Ben işte onu anlamak istedim.

ATAY USLU (Antalya) – Uzmanlar tembellik yapmış bu süreç içerisinde, öyle gözüküyor.

Ben Göç İdaresine teşekkür ediyorum, yerinde yaptığımız ziyaretlerde bu anlamda artık uzmanlaşıldığını görüyoruz.

Şunu sormak istiyorum: Kanunda “Buralar, Göç İdaresi yanında Kızılay, kamu yararına çalışan dernekler eliyle işletilebilir.” diyor. Böyle bir politika var mı, böyle bir çalışma var mı?

GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SALİH BIÇAK – Aslında böyle bir çalışmamız geri gönderme merkezlerini devralacağımız zaman gündeme geldi özellikle Kızılay tarafından işletilmesi konusunda. Yalnız, ihale süreçleri ortaya çıktığı için o gerçekleşmedi. O sebeple, şu anda kendimizin işletmesinin daha uygun olduğu konusunda bir fikir birliği oluştu. Artık kendimiz işletiyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Var mı sizin daha ekleyeceğimiz hususlar?

GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SALİH BIÇAK – Ben teşekkür ediyorum.

Yalnız, belki şunu söyleyebilirim: Biz geri gönderme merkezlerindeki iç güvenlik hizmetlerini özel güvenlik görevlileriyle yerine getiriyoruz. Şu anda hiçbir geri gönderme merkezimizde resmî nitelikli olan güvenlik görevlisi yok. Bu aldığımız, istihdam ettiğimiz özel güvenlik görevlilerine de insan hakları konusunda eğitim veriyoruz. Bu yıl verdiğimiz eğitim sayısını da söyleyebilirim: 530 civarında özel güvenlik görevlisini eğittik. İstihdam ettiğimiz sayı da yaklaşık 800.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Ben bir şey söylemek istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) - Öncelikle Aydın ve İzmir’de gözlemlediğimiz, incelediğimiz iki kurum açısından size teşekkür etmek istiyorum, umuyorum ki diğer kurumlarda da aynı çalışmalar vardır fakat arkadaşlarla paylaşmak istediğim bir şey var -biraz önce Adalet Bakanlığından gelen, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden gelen arkadaşlarımıza da önermişim- burada son derece olumlu bir örnekle karşılaştık. 17 ayrı dilde “Hakları nedir, geri gönderme merkezlerine getirilenlerin ne gibi hakları var, hangi hukuk yollarına başvurabilirler?” bu konularda hazırlamış oldukları kitapçıklar var, kendilerine veriliyor. Bu son derece olumlu bir örnek. Aynı şeyin ceza ve tevkifevlerinde de yapılması mümkün. Yani çevirmen bulamıyorsa bile bastırılmış bu tür yayınların kendilerine ulaştırılması, hakları konusunda bilgilendirilmeleri mümkün diye bu olumlu örneği de paylaşmak istedim.

Teşekkür ederim.

GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SALİH BIÇAK – Efendim, bizim, tabii, konumuz, görev alanımız yabancılar. Bizim illerimizin tercüman havuzları var. Her ülke vatandaşı karşımıza çıkabiliyor, her dilde tercüman istihdam etme şansımız yok tabii. O tercüman havuzlarından biz ihtiyacımız olduğunda hizmet alımıyla faydalanabiliyoruz. Bunlar özellikle üniversitelerde okuyan öğrenciler olabiliyor ya da burada çalışan, çalışma izniyle kalan yabancılar olabiliyor. Geri gönderme merkezlerimizde ihtiyaç hissedildiğinde biz canlı, yüz yüze görüşebilecekleri bir dijital sistem oluşturduk. Eğer o ilde, geri gönderme merkezimizin bulunduğu ilde tercüman yoksa o şahsın dilinden anlayacak, o tercüman havuzundan tercüman çağırıp merkezden onları koordine edebiliyoruz. Onu da bilgilerinize sunmak istedim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Genel Müdür Yardımcımız Salih Bıçak Beyefendi'ye.

GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SALİH BIÇAK – Ben de teşekkür ederim.

BAŞKAN - Raporla ilgili söz isteyen arkadaşlarımız yok herhâlde.

Dolayısıyla raporla ilgili görüşmeler tamamlanmıştır.

Aydın ve İzmir Geri Gönderme Merkezleri İnceleme Raporu'nu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Rapor kabul edilmiştir.

Tekrar, görüşmeler dolayısıyla hepinize teşekkür ediyorum ve kuvvetle muhtemel tekrar gündemini inşallah sizlere vakitlice ileteceğimiz bir çerçevede önümüzdeki hafta Perşembe günü öğlen öncesi bir araya gelmeyi ümit ediyorum. O konuyla ilgili önümüzdeki günlerde sizlere detaylı bilgi verilecek.

Ve yine, toplantıya da katkılarınızdan dolayı hepinize teşekkür ediyorum.

Toplantıyı kapatıyorum, hepinize...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN – Tabii, yani konuyla ilgili, raporla ilgili şerh...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Raporla ilgili değil.

BAŞKAN – Onu da söylemiş olayım: Raporla ilgili şerh düşmek isteyen arkadaşlarımız olurlarsa yine pazartesi günü 18.00'e kadar iletirlerse rapora eklenmiş olacaktır.

Teşekkür ediyorum.

Affınıza sığınıyorum, belki başka konularla ilgili söz almak isteyen varsa buyursun tabii.

Buyurun Sayın Ağbaba.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

3.- Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun Semih Özakça ve Nuriye Gülmen meselesini görmezden gelemeyeceğine, bu konunun Komisyon gündemine alınması gerektiğine ilişkin açıklaması

VELİ AĞBABA (Malatya) – OHAL'le ilgili bizim İnsan Hakları Komisyonu olarak biraz daha çaba göstermemiz gerekir, siz de belirttiniz. Ve öncelikle, bu Semih ve Nuriye meselesini görmezden gelemeyiz İnsan Hakları Komisyonu. Talepleri işe dönmek, bununla ilgili OHAL Komisyonu maalesef bir çalışma içerisinde değil veya bir çalışma yapmadı, olumlu, olumsuz bir girişimde bulunmadı. Bu konunun mutlaka İnsan Hakları Komisyonunun gündeminde olması gerekiyor. Ben bizzat Nuriye'yi ziyaret ettiğimde yani yarı yarıya küçülmüştü cezaevinde. Semih tahliye oldu ama bunların istedikleri çok bir şey değil. Bunların suçları varsa -zaten mahkemeler bağımsız, tırnak içerisinde, hiçbir şey yokken alındı biliyorsunuz bunlar, cezaevine atıldı sadece bu eylemlerinden dolayı- mutlaka bunlarla ilgili bir işlem yapılmalıdır. Öyle talepleri de hakikaten çok büyük bir talep değil, onu belirtmek istiyorum.

Yine, Şenal abla söyledi, bizim açımızdan, insan hakları açısından utanç verici bir durum var. Dünyada yani Türkiye tarihinde görülmemiştir, İnsan Hakları Anıtı gözaltına alındı, tutuklandı şu anda. İnsan Hakları Anıtı'nın tutuklandığı, gözaltına alındığı başka bir memleket göremeyiz. Yani orada gördünüz mü bilmiyorum siz? Hatta bizi beraber gözaltına aldılar, etrafını kuşattılar yani tamamen komedi. Türkiye'nin itibarını düşüren, Türkiye'nin... Hakikaten yani nerede yaşadığımızı gösteren ölçülerden biri. Buna da bir müdahale etmek lazım. Yüksel Caddesi'nde 3 kişi bir arada yürüyemiyor şu anda. Yani hakikaten çok utanç verici bir durum.

Yine Nuriye ile Semih'in burada tutuklanması falan, gözler önünde... Oraya gelip konuşma yapmaya çalışan Veli Saçılık gibi, Acun Karadağ gibi insanlara yapılan muameleyi görün yani görüyorsunuz mutlaka, izliyorsunuz. Yani bu bizim açımızdan, burada yaşayan her yurttaş açısından utanç verici bir durum. Yaptıkları bir şey yok, ellerinde silah yok, bir kolu yok adamın. Annesini biliyorsunuz yatırarak zorla gözaltına almaya çalıştılar. Bu utançtan Türkiye'nin kurtulması lazım. Biz İnsan Hakları Komisyonu isek mutlaka bunlara müdahil olmamız gerekiyor Başkanım.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

4.- Komisyon Başkanı Mustafa Yeneroğlu'nun, Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN - Tabii, itiraz edilecek birçok konu da var söyledikleriniz arasında ama tekrar hani bir tartışma başlatmak istemiyorum ancak bilginiz olsun diye ifade ediyorum: Ben en son dün aileleriyle görüştim. Konuyla ilgili ayrıca OHAL Komisyonu da görüştim, ilgili bakanlarla da görüştim. OHAL Komisyonu bu konuyla ilgili çalışmalarını sürdürüyor. Şimdi, somut bir şey söyleyecek durumda değilim ama ilk kararlarını bu ay sonunda verecek şekilde komisyon çalışmalarını hızlı bir biçimde yürütüyorlar. Ve yine bu çerçevede, belirttiğim gibi, inşallah önümüzdeki hafta birlikte tekrar yeri ziyaret ederiz. Orada da hem müşahede edilmiş olur oradaki süreç, çalışmalar nasıl şekilleniyor? Ve orada da sorularımız olduğu takdirde yine bizzat raportörlere sormuş oluruz.

Bu şey konusunda, tabii, yargı sürecine herhangi bir şekilde gölge düşürecek, telkin olarak anlaşılacak girişimden kaçınmak kaydı şartıyla meselenin insani boyutu itibarıyla biz de hem aileye telkinlerde...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Başkanım, meselenin kendisi siyasi zaten.

BAŞKAN – Ayrı konu. Bakın, şimdi o başka bir mesele yani şimdi ben sonuçta...

Şimdi, bakın, Aydın Bey, çok önemli birkaç hususa demin dikkat çekti. Birçok meseleyi inanılmaz çözemememizin sebebi sonuçta bunlardan kaynaklanıyor. Ben eminim, şu veya bu konuya değinmek istemiyorum ama inanılmaz şu son zamanlarda da bizzat benim de müşahade ettiğim birçok hususu çok daha farklı bir biçimde çok rahatlıkla ele alabilirdik ama alamamızın sebebi, bunların hepsinin şu veya bu biçimde -sizin açınızdan söyleyemiyorum- sonuçta polemik konusu olması; ondan sonra herkes kendi cephelerine girip refleksler içerisine düşmesinden kaynaklanıyor ve maalesef bizim insani hassasiyetlerimiz... Evet, herkes aynı şeyi söylüyor; insani hassasiyetlerimizin ön planda olması, söz konusu insan hakları olunca diğer tüm meselelerin arka plana geçmesi lazım ama maalesef, siyaset böyle işlemiyor. Böyle işlemediği için de birçok sorunu, belki de çok daha rahatlıkla farklı enstrümanlarla çözmek varken erteliyoruz, gecikiyoruz, çözemiyoruz. Bunu da özellikle ifade etmek istiyorum ama bu çerçeveye ilgili de ben biliyorum ki burada birçok arkadaşımız gerçekten çok ciddi bir hassasiyet içerisinde meselenin peşine düşmüş, takip etmeye çalışıyor.

Tekrar tüm arkadaşlara katkılarından dolayı teşekkür...

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Bir şey söyleyebilir miyim acaba konuyla ilgili.

BAŞKAN – Buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

4.- İzmir Milletvekili Zeynep Altıok'un, kritik yaşam eşliğini aşan iki kişinin Komisyon tarafından ivedilikle ziyaret edilmesi gerektiğine ilişkin açıklaması

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Elbette hepimiz çok hemfikiriz. Dediğimiz gibi insan hakları siyasetüstü, partilerüstü bir koşulda göz önünde bulundurulmalı. Ancak, zaten bu OHAL Komisyonu çalışmalarıyla ilgili belirttiniz, yerinde de olabilir, farklı bir şekilde de olabilir hızlıca bu programı da yürürlüğe alacağımız için elbette biz de memnun oluyoruz. Ancak bir hafta sonra biz bu ziyareti yapana kadar, bahsettiğimiz 2 insan kritik yaşam eşğini çoktan aşmış olduğu için, bir günün bile çok önemi olduğu dikkatıyla hareket etmeliyiz. O nedenle de partilerüstü, siyasetüstü ve herhangi bir sonuç zikretmeksizin Komisyonun ivedilikle, bir hafta daha beklemeksizin sonuçlandırabilmesi yönünde Komisyonumuzun bir çağrısı olması yerinde, anlamlı ve bence yol alıcı olacaktır. Bürokratik engelleri birazcık daha ortadan kaldırdığımız, hızlı sonuç aldığımız bir iradeye ihtiyaç vardır. Bunu bir kez daha belirtmek istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Sayın Başkanım, ben de bir kısa cümle paylaşacağım.

BAŞKAN – Mümkün mertebe kısa tutarsak affınıza sığınarak.

Buyurun.

5.- Ankara Milletvekili Şenal Sarıhan'ın, Malatya Milletvekili Veli Ağbaba ve İzmir Milletvekili Zeynep Altıok'un görüşlerine katıldığına ilişkin açıklaması

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Gayet kısa.

Her iki arkadaşımın da ifade ettiği düşüncelere ve isteme ben de katılıyorum. Gerçekten artık bir an meselesidir. O sebeple, Komisyonun pek çok kişi hakkında ilk kez vereceği karar gibi anladım ben bu ay sonuna kadar verilecek bir kararı ama bu, çok özel bir durumdur. Bu özel durum, üstelik kamuoyunun da çok önemle izlediği bir durumdur. Bir an önce karar vermeleri, şöyle ya da böyle bir an önce karar vermeleri konusunda bizim Komisyonumuzun talebi olarak da bu talebin gitmesi ve iletilmesi insani bir görev olur diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Ve tekrar hepinize saygılarımı arz ediyorum.

Toplantımızı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 13.26

